

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2018

31.12.2018

SISÄLLYS

sivu

TOIMINTAKERTOMUS

Hallituksen toimintakertomus	1
------------------------------	---

TILINPÄÄTÖS

EMOYHTIÖ

Emoyhtiön tuloslaskelma	12
Emoyhtiön tase	13
Emoyhtiön rahoituslaskelma	15
Tuloslaskelman liitetiedot	16
Taseen liitetiedot	19
Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot	24
Tunnusluvut ja analyysit	25

KONSERNI

Konsernituloslaskelma	27
Konsernitase	28
Konsernin rahoituslaskelma	30
Konsernituloslaskelman liitetiedot	31
Konsernitaseen liitetiedot	33
Konsernin henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot	35

LAATIMISPERIAATTEET JA HALLINTO

Riskit ja riskienhallinta	36
Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	49
Tunnuslukujen laskentakaavat	51
Hallitus ja tilintarkastajat	54
Hallintoneuvosto	55
Allekirjoitukset	56

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS 2018

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan tärkeä tavoite on vakuutusalan tyytyväisimmät asiakkaat. Vuonna 2018 vahvistimme kärkiasemaamme muihin vakuutusyhtiöihin verrattuna: Turvan yksityisasiakkaiden asiakastyytyväisyys oli EPSI Rating Vakuutus -tutkimuksessa tasolla 79,3 alan keskiarvon ollessa 75,1. Saavutimme henkilöasiakkaissa vakuutusalan parhaan asiakastyytyväisyyden EPSI Rating -tutkimuksessa myös kuusi kertaa aikaisemmin vuosina 2011–2014 ja 2016–2017.

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan emoyhtiön tilikauden 2018 ja kahden edellisen tilikauden avainluvut ovat seuraavat:

		2018	2017	2016
YHTIÖN KOKO				
Vakuutusmaksutulo	M€	109,1	107,9	110,9
Liikevaihto	M€	117,3	112,3	113,6
TOIMINNAN TEHOKKUUS				
Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua	%	95,5	90,2	96,3
Yhdistetty kulusuhde	%	96,3	91,1	97,0
Vahinkosuhde	%	70,2	65,3	70,9
Liikekulusuhde	%	26,2	25,7	26,1
TULOSKEHITYS				
Liikevoitto	M€	9,2	7,6	3,9
Liikevoittoprosentti	%	7,8	6,8	3,5
Kokonaistulos	M€	0,8	10,7	6,5
TASE				
Oma pääoma	M€	43,6	37,6	35,5
Tasoitismäärä	M€	34,4	33,1	28,8
VAKAVARAIKUUS				
Solvenssisuhde *)	%	253	216	209

*) Solvenssisuhde eli vakavaraisuussuhde on hyväksyttävän oman varallisuuden määrä EOF suhteessa vakavaraisuuspääomavaatimukseen SCR.

Asiakaspalvelu ja toiminnan kehittäminen

Asiakkaat ja palvelukanavat

Asiakkaiden luottamus näkyy Turvassa myös asiakasmäärien kasvussa. Turvan vakuutusmaksutulo on kasvanut 2000-luvulla keskimäärin 6,4 prosenttia vuodessa. Vuoden 2018 lopussa kotitalousasiakkuuksia oli yhteensä 162 963 (158 571 vuotta aikaisemmin). Yritysassiakkuuksia oli 5 447 (4 951) ja yhteensä 8 077 (7 648), kun mukaan lasketaan asunto-osakeyhtiöt, yhdistykset, julkishallinto ja ammattiliitot. Vuoden 2018 lopussa Turvan asiakkaina oli yhteensä 33 ammattiliittoa.

Turvassa palvelemme asiakkaita heidän itse valitsemissaan palvelukanavassa. Henkilökohtaisen kasvokkaisen palvelun ja puhelinasioinnin lisäksi asiakkailla on käytettävissään Turvan verkkopalvelu, verkkokauppa, chat-palvelu ja verkkotapaaminen sekä mobiilisovellus TaskuTurva.

Sähköisen asioinnin suosio jatkoi kasvuaan vuonna 2018. Turvan kanssa solmittujen verkkopalvelusopimusten määrä kasvoi noin 20 prosenttia. Paperittoman palvelun suosio lisääntyi 32 prosenttia, ja vuoden 2018 loppuun mennessä jo 95 000 asiakasta oli valinnut paperittoman palvelun.

Asiakasymmärryksen lisäämiseksi toteutamme Turvassa jatkuvaa NPS (Net Promoter Score) asiakassuosittelumittausta toimisto- ja puhelinkanavissa sekä korvauspalveluissa. Vuonna 2018 Turvan suositteluindeksi oli vakuutuspalveluissa 78 (77) ja korvauspalvelussa 75 (71), joita voidaan pitää erinomaisina.

Turvan omistaja-asiakkaat saavat alennusta koti-, henkilö- ja ajoneuvovakuutusmaksuistaan. Yksityishenkilöiden omistaja-asiakasalennus perustuu katkeamattoman asiakassuhteen kestoon ja keskittämiseen. Perheen nuoret saavat vanhempiensa alennusedut muuttaessaan omaan kotiin. Vuonna 2018 Turvan myöntämien omistaja-asiakasalennusten määrä oli yli 9,5 miljoonaa euroa.

Turvan muita omistaja-asiakkaan etuja ovat mm. maksuton verkkopalvelu ja maksuton turvantarkistus, joka asiakkaan halutessa voidaan tehdä hänen kotonaan. Matkavahingon, ajoneuvo- tai muun omaisuusvahingon sattuessa hätäpalvelupäivystys palvelee Turvan asiakkaita puhelimitse ympäri vuorokauden kaikkina viikonpäivinä.

Lisäksi tarjoamme ammattiliittojen jäsenille monia asiakasetuja. Ammattiliittojen jäsenet saavat liittoalennuksen vapaaehtoisista vakuutuksistaan; vuonna 2018 liittoalennus oli 10 prosenttia. Ammattiliittojen jäsenille on Turvassa myös omia tuote- ja palveluetuja, esimerkiksi Liittokasko-vakuutus, kodinhoitoetu toipilasaikana sekä kotivakuutuksessa työttömien omavastuuetu.

Toimitusjohtaja ja organisaatio

Vuonna 2018 Turvan toimitusjohtaja vaihtui. Minna Metsälä oli Turvan toimitusjohtaja 28.8.2018 saakka, jonka jälkeen toimitusjohtajan sijaisena toimi johtaja Jussi Ilveskoski. Marraskuussa 2018 nimitettiin Turvan uudeksi toimitusjohtajaksi kauppatieteiden maisteri Ville Raunio, joka aloitti tehtävässä 1.3.2019.

Turvan neljä liiketoimintayksikköä ovat Vakuutukset ja korvaukset, Myynti ja markkinointi, Talous sekä Liiketoiminnan kehittäminen. Turvan organisaatio on toteuttanut hyvin asiakastyytyväisyyteen liittyviä strategisia tavoitteita: kuulumme asiakaspalvelultamme vakuutusalan parhaisiin ja olemme kasvaneet erityisesti kohderyhmäsämme eli ammattiliittojen jäsenten keskuudessa.

Kehityshankkeet

Turvan mobiilisovellus TaskuTurva täytti marraskuussa 2018 vuoden. Vuoden aikana TaskuTurvaa kehitettiin asiakailta saadun palautteen perusteella. TaskuTurva-sovellusta oli joulukuun 2018 loppuun mennessä ladattu 33 500 kertaa.

Turvan uusi koti-irtaimiston verkkokauppa avattiin asiakkaille syksyllä 2018. Verkkokaupan suunnittelussa kiinnitettiin erityistä huomiota helppokäyttöisyyteen. Chat-palvelun parantamiseksi otettiin käyttöön chat-robotti Teppo, joka palvelee asiakkaita vuorokauden kaikkina aikoina.

Vuonna 2018 jatkettiin tietojärjestelmien kokonaisuudistukseen valmistautumista. Hankkeessa tullaan uudistamaan vahinkovakuuttamisen ydinjärjestelmät tulevien vuosien aikana. Hanke on merkittävä uudistus myös palveluiden ja asiakaskokemuksen parantamisen näkökulmasta.

Toimintaympäristö

Hintakilpailu vakuutuslalla on lisääntynyt. Tähän vaikutti mm. vuoden 2017 alussa uudistunut liikennevakuutuslaki ja sitä seuranneet tuoteuudistukset. Hintakilpailun seurauksena vahinkovakuutuksessa vakuutusmaksutulon kasvu on ollut viime vuosina aikaisempaa hitaampaa. Vakuutuslalla digitaaliset palvelut yleistyvät, ja asiointia ohjataan yhä enemmän verkkoon. Tämä näkyi myös Turvassa verkkopalveluiden suosion nousussa.

Vuoden 2019 alkaessa ennusteiden mukaan Suomen talouden kasvu on hidastumassa. Vuoden 2018 sijoitustoiminnan nettotuottoon vaikuttivat heikentävästi loppuvuonna laskeneet osakekurssit. Korkojen ollessa historiallisen matalalla tasolla sijoitusten tuotto-odotukset myös tuleville vuosille ovat poikkeuksellisen matalat.

Myös lainsäädännön ja sääntelyn muutokset muokkaavat vahinkovakuutuksen toimintaympäristöä. Vuonna 2018 Turvan toiminnassa ja henkilöstön kouluttamisessa otettiin huomioon erityisesti laki vakuutusten tarjoamisesta sekä tietosuoja-asetus.

Riskit ja epävarmuustekijät

Liiketoiminnan merkittävimmät riskit ovat vahinkovakuutustoiminnan vakuutusriskejä, sijoitustoiminnan markkinariskejä, toimintaympäristön ja strategian riskejä sekä operatiivisia riskejä.

Vakuutustoiminnassa suuret vahingot ja riskikumulaatiot suojataan jälleenvakuutuksella. Vakuutusteknisen tuloksen riskit liittyvät vakuutustuotteiden hinnoitteluun, jälleenvakuutussuojaan ja inflaatioon. Vakuutusteknisen vastuuvelan riskit liittyvät mm. vastuuvelan määrittämiseen, inflaatioon, korkotason vaihteluun sekä eliniänodotuksessa tapahtuviin muutoksiin. Lisäksi korvauskuluihin voi tulevina vuosina kohdistua yllättäviä sään ääri-ilmiöistä aiheutuvia vahinkoja. Vastuuvelan laskuperusteissa pyritään turvaavuuteen, ja jälleenvakuutus suojaa vakuutustoiminnan tulosta myös korvauskulujen vaihtelulta.

Sijoitustoiminnan yleisiä markkinariskejä ovat mm. osake-, kiinteistö- ja korkoriskit. Sijoitustoiminnan riskienhallinta määritetään Turvan toimintaperiaatteissa ja suunnitelmissa. Sijoitussuunnitelmassa varmistetaan sijoitusten hajautus omaisuusluokittain ja vastapuolittain. Myös markkinariskeihin asetetaan limiitit. Sijoitusten riskillisyyttä seurataan ja tarkastellaan säännöllisesti mm. stressitesteillä ja skenaarioilla.

Toimintaympäristön ja strategian riskit voivat sisältää mm. toimintaympäristön, markkinoiden, kilpailutilanteen tai asiakaskäyttäytymisen muutoksia. Operatiiviset riskit

voivat liittyä sisäisiin prosesseihin, järjestelmiin tai ulkoisiin tekijöihin. Turvan johtoryhmä tekee vuosittain taloudellisten riskien, toimintaympäristön ja strategisten riskien sekä operatiivisten riskien kartoituksen. Mikäli riskin katsotaan vaativan toimenpiteitä, riskin suhteen laaditaan yksilöity hallintasuunnitelma. Järjestelmää päivitetään jatkuvasti, ja sen avulla huolehditaan riskienhallintatoimenpiteiden toteuttamisesta.

Raportointi, sisäinen valvonta ja riskienhallinta on organisoitu Turvassa siten, että toimitusjohtajalle raportoivat liiketoimintayksiköiden johtajat. Hallitukselle raportoivat toimitusjohtajan lisäksi kolme liiketoiminnasta riippumatonta toimintoa sekä aktuaaritoiminto. Riippumattomia toimintoja ovat riskienhallintatoiminto, compliance-toiminto ja sisäinen tarkastus. Aktuaaritoiminnon tehtävä on tukea liiketoimintaa ja osallistua riskienhallintajärjestelmän täytäntöönpanoon. Lisäksi aktuaaritoiminto koordinoi vastuuvelan laskentaa sekä raportoi hallitukselle vakuutusyhtiölain edellyttämällä tavalla.

Turvan hallituksella on kokonaisvastuu yhtiön riskienhallinnan järjestämisestä. Hallitus vahvistaa riskienhallinnan tavoitteet, riskinottohalukkuuden, riskinoton rajat, vastuut, mittarit ja valvontaperiaatteet. Hallitus vahvistaa vuosittain riskienhallintapolitiikan, taloudellisten riskien hallintaa koskevat toimintaperiaatteet, sijoitussuunnitelman, riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelman sekä oman riski- ja vakavaraisuusarvion (ORSA). Lisäksi hallitus valvoo suunnitelmien toteuttamista ja noudattamista sekä seuraa säännöllisesti riskienhallinnan tilaa ja keskeisimpien riskien kehitystä. Turvan riskienhallintaa käsitellään laajemmin tilinpäätöksen liitetiedoissa sekä keväällä verkkosivuillamme julkaistavassa vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskevassa kertomuksessa.

Tulevaisuuden näkymät

Finanssialan kilpailutilanne jatkuu haastavana. Matalien sijoitustuottojen ympäristössä vakuutustoiminnan kannattavuuden vaatimukset kasvavat. Haasteenamme on ylläpitää korkeaa palvelutasoa ja samanaikaisesti hallita liikekulujen kasvua ja kannattavuutta.

Liikeideansa mukaisesti Turva keskittyy vakuuttamisessa palkansaajaperheisiin ja ammattiliittosektoriin sekä lisäksi pienyrityksiin ja yrittäjiin. Liikeidean mukaisella toiminnalla pyrimme kannattavaan kasvuun talouden suhdanteista riippumatta.

Tulevina vuosina Turvan vakuutusten ja korvausten hoitojärjestelmät sekä myynnin järjestelmät uudistuvat. Myös palvelun prosesseja uudistetaan järjestelmävaihdoksen yhteydessä. Panostamme edelleen merkittävästi asiakaspalveluun, parempaan asiakaspysyvyyteen, korvaustoimintaan ja henkilöstön kehittämiseen. Nopea ja odotukset ylittävä palvelu kaikissa asiakkaan valitsemissa kanavissa on tärkeimpiä tavoitteitamme. Turvan vahva vakavaraisuus turvaa asiakaspalvelun, tuotteiden ja asiakasetujen kehittämisen myös tulevien vuosien aikana.

EMOYHTIÖN TULOKSEN MUODOSTUMINEN

Vakuutustoiminta

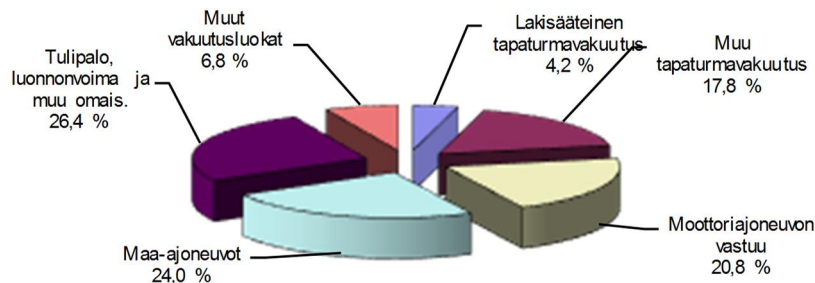
Vakuutusten myynti ja vakuutusmaksutulo

Vuonna 2018 vahinkovakuutusten uusmyynti oli yhteensä 25,1 miljoonaa euroa (26,1 milj. euroa vuotta aikaisemmin). Turva myy omien vahinkovakuutus- tuotteidensa lisäksi LähiTapiola-ryhmän henkivakuutus- tuotteita ja Työeläkevakuutus- yhtiö Elon eläkevakuutus- tuotteita.

Vuonna 2018 Turvan vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutulo kasvoi 1,2 prosenttia. Vakuutusmaksutulo oli yhteensä 109,1 miljoonaa euroa, ja se jakautui vakuutus- luokille seuraavasti:

	2018 Milj. €	2017 Milj. €	+/- %
Lakisääteinen tapaturmavakuutus	4,6	4,5	1,0
Muu tapaturmavakuutus	19,4	18,7	4,2
Moottoriajoneuvon vastuu	22,7	22,7	0,0
Maa-ajoneuvot	26,2	25,7	2,0
Tulipalo, luonnonvoima ja muu omais.	28,9	29,3	-1,5
Muut vakuutusluokat	7,4	7,0	5,7
Yhteensä	109,1	107,9	1,2

Vakuutusmaksutulon jakautuminen 2018

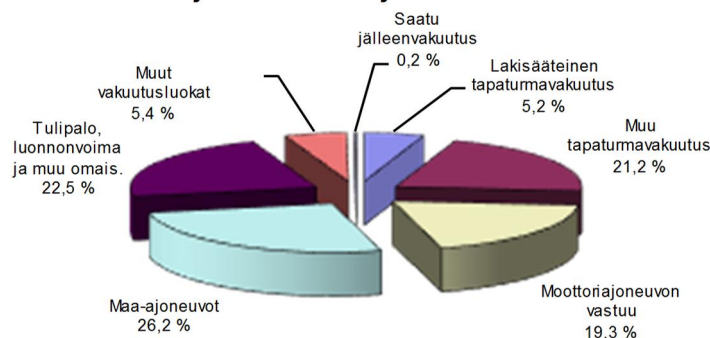

Korvauskulut

Tuloslaskelman maksetut korvaukset vuonna 2018 olivat 76,7 miljoonaa euroa, jossa oli 8,2 prosenttia kasvua edelliseen vuoteen verrattuna. Maksetut korvaukset jakaantuivat vakuutusluokille seuraavasti:

	2018 Milj. €	2017 Milj. €	+/- %
Lakisääteinen tapaturmavakuutus	4,0	3,9	3,0
Muu tapaturmavakuutus	16,3	14,6	11,3
Moottoriajoneuvon vastuu	14,8	13,5	9,8
Maa-ajoneuvot	20,1	18,2	10,8
Tulipalo, luonnonvoima ja muu omais.	17,2	16,8	2,6
Muut vakuutusluokat	4,1	3,8	8,2
Saatu jälleenvakuutus	0,1	0,1	14,6
Yhteensä	76,7	70,9	8,2

Maksettujen korvausten jakautuminen 2018

Vahinkosuhte vuonna 2018 oli 70,2 prosenttia (65,3 %). Korvausvastuun muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen kollektiivivaraukset tarkistettiin kaikissa vahinkovakuutusluokissa vastaamaan tilikaudelle 2018 ulottuvia korvausmenotietoja. Laskuperustemuutos vahvisti bruttokorvausvastuuta 1,8 miljoonaa euroa. Ilman laskuperustemuutoksia laskettu vahinkosuhte oli 68,5 prosenttia.

Jälleenvakuutus

Vuoden 2018 aikana jälleenvakuutussuojaan ei tehty merkittäviä rakenteellisia muutoksia.

Liiketoiminnan kulut, yhdistetty kulusuhde ja vakuutustekninen kate

Varsinaiset toiminnan kulut ennen toimintokohtaisia siirtoja ja jälleenvakuutuksen palkkioita olivat 37,1 miljoonaa euroa (37,0 milj. e), jossa oli kasvua 0,2 prosenttia. Toimintokohtaisen jaon ja jälleenvakuutuslaskioiden jälkeen tuloslaskelman liikekulut olivat 16,2 miljoonaa euroa (16,1 milj. e). Tuloslaskelman liikekulusuhteeksi vuonna 2018 muodostui 26,2 prosenttia (25,7 %).

Vuoden 2018 yhdistetty kulusuhde oli 96,3 prosenttia (91,1 %), ja ilman perustekorokulua 95,5 prosenttia (90,2 %). Ilman laskuperustemuutoksia laskettu yhdistetty kulusuhde oli 94,6 prosenttia.

Vakuutustekniseksi katteeksi ennen tasoitusmäärän muutosta muodostui 2,3 miljoonaa euroa (5,6 milj. e).

Sijoitustoiminta

Sijoitusten jakauma

Vuoden 2018 lopussa käyvin arvoin tarkasteltuna noteerattuja osakesijoituksia oli 10,3 prosenttia (12,4 %) ja noteeraamattomia osakesijoituksia 0,2 prosenttia (1,5 %). Suorien kiinteistösijoitusten osuus oli 14,1 prosenttia (13,9 %) ja kiinteistöpääomarahastosijoitusten osuus oli 1,8 prosenttia sijoituksista (2,2 %).

Vuoden 2018 lopussa korkosijoitusten osuus oli 71,8 prosenttia (69,1 %). Julkisyhteisöjen joukkolainasijoituksia oli 18,0 prosenttia ja investment grade -korkosijoituksia 13,6 prosenttia. High yield -korkosijoituksia oli 6,5 prosenttia, kehittyvien markkinoiden korkosijoituksia oli 3,3 prosenttia ja muita korkosijoituksia 13,2 prosenttia. Lyhyen koron sijoituksia oli liiketoimintatililtä mukaan lukien 17,2 prosenttia.

Sijoitustoiminnan nettotuotto

Tilinpäätöksen mukaiset sijoitustoiminnan tuotot olivat 9,5 miljoonaa euroa (6,2 milj. e). Vuonna 2018 korkotuottojen pienentyminen jatkui edelleen, ja ne olivat yhteensä 0,7 miljoonaa euroa (1,0 milj. e). Vuokratuotot olivat 1,9 miljoonaa euroa (2,0 milj. e) ja kiinteistöpääomarahastojen tuotot 0,8 miljoonaa euroa (0,1 milj. e). Osinkotuotot olivat 0,4 miljoonaa euroa (0,3 milj. e). Tuottoihin sisältyi lisäksi myyntivoittoja 4,8 miljoonaa euroa (1,8 milj. e) ja palautuneita arvonalennuksia 0,2 miljoonaa euroa (0,4 milj. e).

Sijoitustoiminnan kulut olivat yhteensä 2,0 miljoonaa euroa (3,4 milj. e). Kuluihin sisältyi vastikkeita 0,8 miljoonaa euroa (1,2 milj. e) ja arvonalennuksia 0,6 miljoonaa euroa (1,5 milj. e). Sijoitustoiminnan tuloslaskelman mukaiseksi nettotuotoksi vuonna 2018 muodostui 7,5 miljoonaa euroa (2,8 milj. e).

Käyvin arvoin tarkasteltuna sijoitusten nettotuotto vuonna 2018 oli -0,8 miljoonaa euroa (5,9 milj. e) ja sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle oli -0,4 prosenttia (2,8 %). Sijoitustoiminnassa salkunhoito on ulkoistettu LähiTapiola Varainhoidolle kiinteistösijoituksia, pääomarahastomuotoisia sijoituksia ja noteeraamattomia sijoituksia lukuun ottamatta.

Vakavaraisuus

Turvan vakavaraisuuden määrittäminen ja valvonta perustuvat EU-tason Solvenssi II -säännöstöön. Vuoden 2018 lopussa Turvan solvenssisuhde eli oman varallisuuden (EOF) suhde pääomavaatimukseen (SCR) oli 253 prosenttia (216 %). Turva käyttää osakesijoitusten siirtymäsäännöstä vakavaraisuusvaatimuksen laskennassa. Solvenssi II:n mukainen vakavaraisuus ei sisälly tilinpäätökseen. Vakavaraisuudesta julkaistaan Turvan internetsivuilla erillinen vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskeva kertomus kevään 2019 aikana.

KONSERNI

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan konserniin kuului vuoden 2018 lopussa emoyhtiön lisäksi kolme kiinteistöosakeyhtiötä ja neljä asunto-osakeyhtiötä. Turvan konsernitiilin päätöksen luvut eivät olennaisesti poikkea emoyhtiön tilinpäätöksen luvuista.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva on LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön tytäryhtiö.

VASTUULLISUUS

Vahinkovakuutusyhtiöillä on merkittävä yhteiskunnallinen tehtävä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen tuottajana. Lisäksi vakuutusyhtiöt tarjoavat asiakkailleen vakuutustuotteita, jotka täydentävät yhteiskunnan tarjoamaa sosiaaliturvaa ja ammattiliittojen jäsenilleen tarjoamaa turvaa.

Turva on keskinäinen vakuutusyhtiö, jonka toiminnan tarkoitus on huolehtia omistaja-asiakkaidensa taloudellisesta turvallisuudesta järjestämällä heille vahinko-, henki- ja eläkevakuutusturva Turvan kautta. Turvan vahinkovakuutustuotteet suunnitellaan asiakaslähtöisesti; tuotekehityksellä pyritään vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin myös ympäristön muuttuessa.

Turvan vuorovaikutus sidosryhmiensä kanssa perustuu yhteisiin arvoihin ja historiaan, sekä sidosryhmien ja niiden jäsenten talouden turvaamiseen. Turva tekee yhteistyötä ja käy jatkuvaa vuoropuhelua mm. laajoja kansalaispiirejä edustavien ammattijärjestöjen kanssa. Tämä konkretisoituu Turvan hallinnossa ja päätöksenteossa, jossa sidosryhmät ovat edustettuina.

Henkilöstön motivaatio työssä sekä työhyvinvointi ovat Turvassa tärkeitä tavoitteita. Yhteistoiminta henkilöstöryhmien kanssa on laajaa ja työhyvinvointia seurataan mm. säännöllisillä tutkimuksilla. Turvan henkilöstöetuihin kuuluvat mm. lakisääteistä laajempi työterveyshuolto, liikunta- ja kulttuuriedut sekä vapaa-ajan ryhmävakuutus.

Turvalla on käytössä Avainlippu-tunnus. Tunnus kertoo, että Turvan tuotteet ja palvelu ovat kotimaisia. Avainlippu-tunnuksen käyttöoikeuden myöntää Suomalaisen Työn Liiton Avainlippu-toimikunta.

Vuonna 2018 Turva lahjoitti 75 000 euroa Tampereen ammattikorkeakoululle. Lahjoituksella pyrittiin tukemaan uuden Tampereen yliopiston perustamista.

Vuoden 2018 aikana Turva osallistui ammattiliittojen kanssa useisiin tapahtumiin sekä Nenäpäivä-keräykseen, joiden avulla kerättiin varoja hyväntekeväisyyteen. Jouluna 2018 Turva teki lahjoituksen Hope ry:lle.

Turvan sijoitusomaisuuden tehtävä on varmistaa Turvan vakuutuksenottajien, takuupääoman omistajien ja korvauksensaajien taloudellisten oikeuksien toteutuminen. Sijoitustoiminnan strateginen painopiste on sijoitusten turvaavuudessa; sijoitustoiminnassa pyritään varmistamaan hyvä ja tasainen tuotto pääomariskejä välttäen. Sijoitusomaisuudessa kotimaisten ja eurooppalaisten sijoituskohteiden osuus on korkea. Sijoituskohteet pyritään valitsemaan siten, että niiden eettiset arvot ovat linjassa Turvan arvojen ja toimintaperiaatteiden kanssa. Turvan varainhoitaja on allekirjoittanut YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteet.

Taloudellinen kannattavuus keskinäisessä yhtiössä tarkoittaa yhtiön vakavaraisuuden ylläpitämistä ja omistajien tuotto- ja palveluodotusten täyttämistä. Riittävä vakavaraisuus varmistaa, että vakuutusyhtiö säilyttää toimintakykynsä ja selviytyy vastuistaan talouden suhdanteiden vaihtelusta riippumatta. Yhtiön vakavaraisuus ja on-

nistunut riskienhallinta mahdollistavat jatkossakin omistaja-asiakasetujen kehittämisen parempana palveluna sekä vakuutusturvaan ja vakuutusmaksuihin liittyvinä asiakasetuina.

HENKILÖSTÖ

Vuonna 2018 jatkettiin edellisen vuoden työhyvinvoinnin ja työsuojelun teemaa ”Saamme aikaan”; myös vastuunottoa asiakkaan asiasta painotettiin. Edellisen vuoden tapaan painopistealueita olivat myös esimiestyön, osaamisen ja uusiutumiskyvyn kehittäminen. Turvan tavoittelemassa yrityskulttuurissa painottuvat käyttäytymisnormeina aikaansaavuus, inhimillisuus ja kannustavuus sekä itsensä toteuttaminen ja sosiaalisuus.

Turva on työnantajana halunnut huolehtia työhyvinvoinnin toteutumisesta sekä edistää yksilön aktiivisuutta oman hyvinvointinsa ylläpidossa. Tämä näkyy konkreettisesti mm. henkilöstön kannustamisessa liikunnan ja kulttuurin pariin. Lisäksi vuonna 2018 koko työyhteisölle tarjottiin hyvinvoinnin tueksi virtuaalivalmennusta videoiden ja blogien avulla.

Loppuvuodesta 2018 Turvassa toteutettiin työyhteisökysely Työeläkeyhtiö Elon toimesta. Kyselyn tuloksissa parhaan arvion sai lähiesimiesten toiminta. Tiimikohtaisen tuloksen perusteella jokaisessa ryhmässä laaditaan omaa tiimiä koskeva kehittämissuunnitelma. Vuonna 2018 kuukausittain mitattiin työhyvinvointia myös ns. fiilismittarin avulla.

Henkilöstölle ja edustajille järjestettiin vuoden 2018 aikana asiakaspalvelukoulutus, jonka tavoitteena oli yhtenäisen ja ehyen asiakaskokemuksen luominen niin sisäiseen kuin ulkoiseenkin asiakaspalveluun. Koulutuksessa huomioitiin myös uudistuva lainsäädäntö. Myynnille järjestettiin syventävä vuorovaikutuksellisen kohtaamisen koulutus, jossa perehdyttiin erityisesti asiakkaiden tarpeiden kartoittamiseen. Lisäksi info-koulutuksia pidettiin ajankohtaisista vakuuttamisen ja korvaamisen aiheista sekä vuoden myyntiteemoista. Uudet korvauskäsittelijät, asiakasneuvojat, myyntipäälliköt, toimihenkilöt ja edustajat osallistuivat Turvassa perehdytysohjelman mukaisiin koulutuksiin.

Vuonna 2018 esimiehiä ja asiantuntijoita osallistui Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulun kanssa järjestettyyn Turvan johtamiskoulutusohjelmaan. Koulutusohjelma päättyi syyskuussa 2018. Syksyllä 2018 käynnistettiin uutena Turvan asiantuntijuuden koulutusohjelma.

Palkitseminen

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä sekä henkilöstölle maksetut palkat ja palkkiot olivat vuonna 2018 ja kahtena edellisenä vuonna seuraavat:

	2018	2017	2016
keskimääräinen lukumäärä	302	293	282
palkat ja palkkiot (1000 e)	13 573	12 907	12 578

Toimitusjohtajalle ja hänen sijaiselleen maksetut palkat ja palkkiot sekä hallinnolle maksetut palkkiot on esitetty tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Turvan koko henkilöstö on kannustavan palkkauksen piirissä. Palkkapolitiikan mukaan palkitsemisen perusteina ovat Turvassa:

1. peruspalkan osalta tehtävän vaativuus, joka perustuu joko TES:n vaativuusluokitteluun tai TES:n yläpuolisilla Hay-järjestelmään
2. henkilökohtaisen palkanosan osalta tehtävässä suoriutuminen mukaan lukien tehtävässä osoitettu osaaminen
3. tulospalkkioiden ja muiden palkkiojärjestelmien osalta tuloksien saavuttaminen eli palkkiotavoitteiden toteutuminen.

Turvan johtoryhmä päättää vuosittain yhtiön toiminnallisen tilanteen ja taloudellisen liikkumavaran perusteella henkilöstölle maksettavista tulospalkkioista.

Hallituksen palkitsemisvaliokuntaan kuuluvat hallituksen puheenjohtaja, hallituksen varapuheenjohtaja ja yksi hallituksen jäsen sekä toimitusjohtaja esittelijänä. Palkitsemisvaliokunnan jäsenet valitaan kalenterivuodeksi kerrallaan vuoden ensimmäisessä hallituksen kokouksessa. Palkitsemisvaliokunnan tehtävänä oli vuonna 2018 valmistella päätösehdotus ja esitellä hallitukselle päätettäväksi toimitusjohtajan ja johtajien palkat ja edut, tulospalkkiorakenne ja tulospalkkioiden toteutuminen sekä keskeisistä toiminnoista vastaavien tulospalkkiorakenne. Lisäksi palkitsemisvaliokunta osallistui Turvan palkka- ja palkitsemispolitiikan valmisteluun ja seurasi Turvan palkka- ja palkitsemispolitiikan toteutumista.

Vuonna 2018 henkilöstön tulospalkkio koostui Turvan asiakastyytyväisyyttä, asiakaspysyvyyttä ja kannattavuutta mittaavien tunnuslukujen kehityksestä. Johdon tulospalkkio koostui asiakaspysyvyyttä, vakuutustoiminnan kasvua, toiminnan tehokkuutta ja yhtiön kokonaistulosta mittaavien tunnuslukujen kehityksestä sekä henkilökohtaisesta johtajuus-mittarista.

Myyntipäälliköille maksetaan paikallisen työehtosopimuksen mukaista myyntipalkkaa. Alue- ja palvelupäälliköillä on myyntitoiminnan luonteesta johtuen lisäksi oma kannustejärjestelmä. Myös asiakasneuvojilla on erillinen kannustejärjestelmä. Lisäksi Turvassa toteutetaan myyntikilpailuja, joiden tavoitteet ja palkinnot määritellään tuote- tai kampanjakohtaisesti.

YHTIÖN HALLINTO

Vakuutusnottajat ja takuupääoman omistajat ovat Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan osakkaita eli omistajia. Osakkaat pääsevät yhtiökokouksessa vaikuttamaan Turvan päätöksentekoon, ja lisäksi asiakkailta on omistaja-asiakkuuteen perustuvia etuisuuksia. Turvan takuupääoman omistajia ovat muun muassa SAK, 13 ammattiliittoa, kaksi työväenyhteisöä, LähiTapiola-ryhmä ja Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo. Takuuosuuksien määrä on yhteensä 6 032 osuutta ja takuupääoman määrä yhteensä 10 145 096,81 euroa.

Vakuutusnottajilla ja takuupääoman omistajilla on oikeus vaikuttaa ja käyttää päätösvaltaa yhtiökokouksessa, joka on ylin päätösvaltaa käyttävä elin. Yhtiökokous mm. vahvistaa tuloslaskelman ja taseen, päättää voiton tai tappion käyttämisestä, päättää vastuuvapaudesta hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenille sekä toimitusjohtajalle sekä valitsee hallintoneuvoston jäsenet ja tilintarkastajat. Varsinainen yhtiökokous pidetään kerran vuodessa, yleensä toukokuussa. Kutsu yhtiökokoukseen julkaistaan hallituksen päättämissä sanomalehdissä.

Hallintoneuvoston tehtävänä on mm. valvoa Turvan hallintoa. Lisäksi hallintoneuvosto valitsee ja vapauttaa hallituksen jäsenet. Yhtiökokous valitsee hallintoneuvoston jäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jäsenistä on vuosittain erovuorossa kolmasosa tai sitä lähin vastaava määrä. Vuoden 2018 lopussa hallintoneuvoston jäsenmäärä oli 28. Hallintoneuvoston jäsenistä useat ovat ammattiliittojen edustajia. Hallintoneuvoston kokoonpano on esitetty tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Hallituksen tehtävänä on huolehtia Turvan hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitus mm. päättää Turvan strategiasta, toimintasuunnitelmista ja budjetista. Hallintoneuvosto valitsee hallitukseen kalenterivuodeksi kerrallaan 6-9 jäsentä. Hallituksen kokoonpano vuonna 2018 oli seuraava:

- Jari Eklund, yhtiöryhmän johtaja, Espoo
- Jarkko Eloranta, puheenjohtaja, Helsinki
- Anja Lahermaa, varatuomari, Helsinki
- Jukka Mattila, talousjohtaja, Helsinki
- Olli-Pekka Ruuskanen, tutkimusjohtaja, Helsinki
- Jari Sundström, toimitusjohtaja, Helsinki
- Heikki Venho, OTK, Helsinki.

Hallituksen puheenjohtajana toimi Jarkko Eloranta ja varapuheenjohtajana Jari Sundström. Vuonna 2018 hallituksen palkitsemisvaliokuntaan kuuluivat Jarkko Eloranta, Jari Eklund ja Jari Sundström. Heikki Venhon jäsenyys Turvan hallituksessa päättyi 31.12.2018. Vuoden 2019 alussa Turvan hallituksen jäsenenä aloitti projektipäällikkö Katja Syvärinen.

Turvan johtoryhmä valmistelee asioita hallituksen päätettäväksi ja valvoo päätösten toteutumista. Lisäksi johtoryhmä päättää työjärjestyksensä mukaisesti erikseen mainituista asioista. Vuonna 2018 johtoryhmään kuuluivat:

- Minna Metsälä, toimitusjohtaja 28.8.2018 saakka
- Jussi Ilveskoski, johtaja, vakuutukset ja korvaukset, toimitusjohtajan sijainen 28.8.2018 alkaen
- Timo Laukas, johtaja, talous
- Satu Rinta-Jaskari, johtaja, liiketoiminnan kehittäminen
- Pekka Runsas, johtaja, myynti ja markkinointi.

Sisäinen valvonta on oleellinen osa Turvan liiketoimintayksiköiden operatiivista toimintaa. Jokainen esimies vastaa sisäisen valvonnan toteutumisesta vastuualueellaan. Lisäksi vastuullinen vakuutusmatemaatikko, aktuaaritoiminto, compliance-toiminto, riskienhallintatoiminto ja sisäinen tarkastus valvovat liiketoimintaa.

Turvalla on yhteensä 20 aluetoimikuntaa eri puolilla maata. Niissä on jäseniä yhteensä noin 180. Aluetoimikuntien jäsenet ovat asiakkaiden edustajia. Valtaosa heistä tulee ammattiyhdistyskentästä.

HALLITUKSEN VOITONJAKOEHDOTUS

Emoyhtiön tilikauden voitto oli 6 470 362,29 euroa. Tilikauden päättyessä emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat olivat 32 935 670,20 euroa. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden voitosta maksetaan takuupääoman omistajille korkoa 2,8 prosenttia eli 284 062,73 euroa ja 100 000,00 euroa siirretään yhtiöjärjestyksen 4 §:ssä tarkoitettuun käyttörahastoon ja 6 086 299,56 euroa siirretään voittovarojen tilille omaan pääomaan.

TULOSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2018	1.1. - 31.12.2017
VAKUUTUSMAKSUTUOTOT		
Vakuutusmaksutulo	109 146 400,90	107 883 698,99
Jälleenvakuuttajien osuus	-46 882 976,46	-46 519 681,29
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-300 620,00	973 931,00
Vakuutusmaksutuotot	<u>61 962 804,44</u>	<u>62 337 948,70</u>
KORVAUSKULUT		
Maksetut korvaukset	-76 684 101,03	-70 861 422,40
Jälleenvakuuttajien osuus	31 332 385,32	28 961 849,25
Korvausvastuun muutos	1 730 525,00	-2 145 827,00
Jälleenvakuuttajien osuus	135 048,00	3 335 289,00
Korvauskulut	<u>-43 486 142,71</u>	<u>-40 710 111,15</u>
LIIKEKULUT	-16 209 629,47	-16 051 653,55
VAKUUTUSTEKNINEN KATE/TULOS ENNEN TASOITUSMÄÄRÄN MUUTOSTA	2 267 032,26	5 576 184,00
TASOITUSMÄÄRÄN MUUTOS	-1 243 543,00	-4 301 614,00
VAKUUTUSTEKNINEN KATE/TULOS	<u>1 023 489,26</u>	<u>1 274 570,00</u>
SIJOITUSTOIMINTA		
Sijoitustoiminnan tuotot	9 489 782,52	6 228 661,47
Sijoitustoiminnan kulut	-1 962 065,85	-3 388 971,93
Sijoitustoiminnan nettotuotto	<u>7 527 716,67</u>	<u>2 839 689,54</u>
MUUT TUOTOT JA KULUT		
Muut tuotot	876 985,12	650 037,39
Muut kulut	-1 488 727,57	-1 482 136,58
Muut tuotot ja kulut	<u>-611 742,45</u>	<u>-832 099,19</u>
VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	7 939 463,48	3 282 160,35
TULOVEROT		
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	-1 468 179,99	-614 444,23
Laskennalliset verot	-921,20	-1 098,40
Tuloverot	<u>-1 469 101,19</u>	<u>-615 542,63</u>
TILIKAUDEN VOITTO	<u><u>6 470 362,29</u></u>	<u><u>2 666 617,72</u></u>

TASE

31.12.2018

31.12.2017

VASTAAVAA

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Aineettomat oikeudet	253 003,99	343 564,06
Muut pitkävaikutteiset menot	1 564 939,97	881 000,53
Ennakkomaksut	2 915 543,00	1 657 771,00
Aineettomat hyödykkeet	4 733 486,96	2 882 335,59

SIJOITUKSET

Kiinteistösijoitukset		
Kiinteistöt ja kiint.osakk.	25 717 505,25	25 587 989,15
Muut sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	138 096 659,17	122 683 148,63
Rahoitusmarkkinavälineet	22 291 515,29	29 004 920,68
Muut sijoitukset	160 388 174,46	151 688 069,31
Sijoitukset	186 105 679,71	177 276 058,46

SAAMISET

Ensivakuutustoiminnasta	22 840 336,16	23 017 419,22
Jälleenvakuutustoiminnasta	782 364,39	1 865 209,99
Muut saamiset	6 662 079,93	7 942 449,61
Laskennallinen verosaaminen	28 317,01	29 238,21
Saamiset	30 313 097,49	32 854 317,03

MUU OMAISUUS

Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	942 866,71	1 134 801,52
Rahat ja pankkisaamiset	8 636 285,43	11 884 421,80
Muu omaisuus	181 914,23	177 434,23
Muu omaisuus	9 761 066,37	13 196 657,55

SIIRTOSAAMISET

Korot ja vuokrat	415 523,42	523 511,49
Muut siirtosaamiset	91 334,61	166 908,64
Siirtosaamiset	506 858,03	690 420,13

VASTAAVAA YHTEENSÄ

231 420 188,56

226 899 788,76

TASE

31.12.2018

31.12.2017

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Pohjarahasto	504 563,78	504 563,78
Takuupääoma	10 145 096,81	10 145 096,81
Ylikurssirahasto	7 871,19	7 871,19
Muut rahastot		
Yhtiöjärjestyksen mukaiset rahastot	250 000,00	225 000,00
Muut rahastot	219 217,60	219 217,60
Muut rahastot	469 217,60	444 217,60
Ed.tilikausien voitto	25 996 090,31	23 794 696,08
Tilikauden voitto	6 470 362,29	2 666 617,72
Oma pääoma	43 593 201,98	37 563 063,18

VAKUUTUSTEKNINEN VASTUUVELKA

Vakuutusmaksuvastuu	41 048 557,00	40 747 937,00
Korvausvastuu	134 607 393,00	136 337 918,00
Jälleenvakuuttajien osuus	-32 043 128,00	-31 908 080,00
Tasointusmäärä	34 383 687,00	33 140 144,00
Vakuutustekninen vastuuvelka	177 996 509,00	178 317 919,00

VELAT

Ensivakuutustoiminnasta	1 109 417,00	1 020 799,25
Jälleenvakuutustoiminnasta	993 744,00	3 015 444,00
Muut velat	4 599 881,04	4 232 656,13
Velat	6 703 042,04	8 268 899,38

SIIRTOVELAT

Henkilöstökulujaksotukset	2 894 655,74	2 555 053,43
Muut siirtovelat	232 779,80	194 853,77
Siirtovelat	3 127 435,54	2 749 907,20

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

231 420 188,56

226 899 788,76

RAHOITUSLASKELMA

31.12.2018

31.12.2017

Liiketoiminnan rahavirta

Voitto varsinaisesta toiminnasta/ voitto ennen satunnaisia eriä	7 939 463,48	3 282 160,35
Oikaisut		
Vakuutusteknisen vastuuvelan muutos	-321 410,00	2 138 221,00
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonorotukset	377 916,38	1 120 642,39
Suunnitelman mukaiset poistot	966 518,21	1 068 254,26
Muut oikaisut	-4 786 149,22	-1 978 598,81
Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta	<u>4 176 338,85</u>	<u>5 630 679,19</u>
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liike- saamisten lisäys(-)/vähennys(+)	2 724 781,64	7 408 159,81
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys(+)/vähennys(-)	-1 188 329,00	2 806 222,93
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	<u>5 712 791,49</u>	<u>15 845 061,93</u>
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	32 064,79	129 384,05
Maksetut välittömät verot	-1 469 101,19	-614 444,23
Rahavirta ennen satunnaisia eriä	<u>4 275 755,09</u>	<u>15 360 001,75</u>

Liiketoiminnan rahavirta

4 275 755,09

15 360 001,75

Investointien rahavirta

Investoinnit sijoituksiin(pl.rahavarat)	-9 207 537,63	-9 049 627,74
Luovutustulot sijoituksista (pl.rahavarat)	4 754 084,43	1 848 116,36
Aineettomien ja aineellisten hyödyk- keiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-2 630 214,77	-2 374 672,99

Investointien rahavirta

-7 083 667,97

-9 576 184,37

Rahoituksen rahavirta

Muut rahastot vähennys	-75 000,00	-100 000,00
Maksetut takuupääoman korot	-365 223,49	-466 674,47

Rahoituksen rahavirta

-440 223,49

-566 674,47

Rahavarojen muutos

-3 248 136,37

5 217 142,91

Rahavarat tilikauden alussa	11 884 421,80	6 667 278,89
Rahavarat tilikauden lopussa	<u>8 636 285,43</u>	<u>11 884 421,80</u>
Rahavarojen muutos	<u>-3 248 136,37</u>	<u>5 217 142,91</u>

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

1. VAKUUTUSMAKSUTULO

	31.12.2018	31.12.2017
Vahinkovakuutus		
Ensivakuutus		
Kotimaasta	109 146 413,82	107 851 399,56
Jälleenvakuutus	-12,92	32 299,43
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	109 146 400,90	107 883 698,99

2. VAKUUTUSMAKSUTULOSTA VÄHENNETYT ERÄT

	31.12.2018	31.12.2017
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	357 540,41	363 379,56
Jakojärjestelmämaksut	4 262 673,31	3 811 782,42
Vakuutusmaksuvero	21 247 162,10	21 431 592,20
Palosuojelumaksu	258 588,05	262 259,72
Liikenneturvallisuusmaksu	226 850,94	229 110,76
Työsuojelumaksu	80 759,42	80 320,68
Yhteensä	26 433 574,23	26 178 445,34

3. KOKONAISLIIKEKULUT TOIMINNOITTAIN

	31.12.2018	31.12.2017
Maksetut korvaukset	7 740 249,61	7 731 440,97
Liikekulut	16 209 629,47	16 051 653,55
Muut kulut	1 472 563,84	1 443 850,97
Sijoitustoiminnan hoitokulut	333 169,13	363 071,75
Yhteensä	25 755 612,05	25 590 017,24

4. TULOSLASKELMAN ERÄ LIIKEKULUT

	31.12.2018	31.12.2017
Vakuutusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	3 197 047,38	3 541 584,90
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot	-0,59	0,89
Muut vakuutusten hankintamenot	9 643 155,37	10 935 322,79
Vakuutusten hoitokulut		
Hallintokulut	8 725 494,76	7 465 621,02
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot (-)	6 008 481,55	5 560 888,95
Yhteensä	16 209 629,47	16 051 653,55

5. VAHINKOVAKUUTUKSEN VAKUUTUSLUOKKARYHMÄKOHTAINEN TULOS

	Vakuutus- maksutulo ennen jv:n osuutta	Vakuutus- maksutuotot ennen jv:n osuutta	Korvaus- kulut ennen jv:n osuutta	Liikekulut ennen jv:n palkkioita ja voitto-os.	Jälle- vakuuttajien osuus	Vakuutustekninen kate ennen tas.määrän muutosta
Ensivakuutus						
Lakisääteinen tapaturma						
2018	4 552 224,44	4 560 147,44	-2 354 260,73	-1 403 525,68	-591 388,00	210 973,03
2017	4 505 320,51	4 488 790,51	-1 918 572,38	-1 456 705,67	-843 512,00	270 000,46
2016	5 536 527,64	5 546 157,64	-8 164 858,31	-1 650 628,83	1 384 499,10	-2 884 830,40
Muu tapaturma ja sairaus						
2018	19 437 162,40	19 209 538,40	-12 921 348,26	-5 214 277,21	-459 204,00	614 708,93
2017	18 654 968,85	18 289 754,85	-13 898 745,03	-4 858 773,10	202 811,21	-264 952,07
2016	17 167 613,60	16 349 335,60	-14 682 258,08	-4 835 102,10	1 081 680,85	-2 086 343,73
Moottorijoneuvon vastuu						
2018	22 685 093,96	22 698 307,96	-15 487 871,64	-6 579 199,02	-2 343 028,00	-1 711 790,70
2017	22 681 965,70	24 641 552,70	-18 130 915,08	-5 551 276,20	732 783,00	1 692 144,42
2016	27 461 420,53	28 059 304,53	-16 076 148,73	-5 710 409,31	-1 679 789,00	4 592 957,49
Maa-ajoneuvo						
2018	26 234 445,98	26 026 766,98	-19 691 801,89	-6 217 977,21	295 671,00	412 658,88
2017	25 715 042,34	25 466 068,34	-19 000 157,94	-5 519 476,68	184 813,69	1 131 247,41
2016	25 090 371,61	25 218 124,61	-17 027 295,68	-5 552 616,51	-530 860,37	2 107 352,05
Palo- ja muu omaisuusvahinko						
2018	28 859 815,40	29 038 954,40	-19 270 551,82	-6 755 673,74	-837 068,00	2 175 660,84
2017	29 311 249,82	29 184 617,82	-16 081 026,96	-8 171 644,70	-2 582 278,88	2 349 667,28
2016	28 994 685,48	28 323 296,48	-18 772 014,65	-8 496 961,52	-1 343 284,70	-288 964,39
Muu ensivakuutus						
2018	7 377 671,64	7 312 078,64	-5 147 277,50	-1 348 377,28	-148 240,68	668 183,18
2017	6 982 852,34	6 754 546,34	-3 861 384,93	-1 896 666,02	-502 179,40	494 315,99
2016	6 585 513,02	6 488 283,02	-3 623 036,59	-1 788 990,15	-485 728,26	590 528,02
Ensivakuutus yhteensä						
2018	109 146 413,82	108 845 793,82	-74 873 111,84	-27 519 030,14	-4 083 257,68	2 370 394,16
2017	107 851 399,56	108 825 330,56	-72 890 802,32	-27 454 542,37	-2 807 562,38	5 672 423,49
2016	110 836 131,88	109 984 501,88	-78 345 612,04	-28 034 708,42	-1 573 482,38	2 030 699,04
Jälleenvakuutus						
2018	-12,92	-12,92	-80 464,19	-55 148,33	32 263,54	-103 361,90
2017	32 299,43	32 299,43	-116 447,08	-48 876,18	36 784,34	-96 239,49
2016	89 389,17	89 389,17	-302 154,04	-48 757,03	94 634,89	-166 887,01
Yhteensä						
2018	109 146 400,90	108 845 780,90	-74 953 576,03	-27 574 178,47	-4 050 994,14	2 267 032,26
2017	107 883 698,99	108 857 629,99	-73 007 249,40	-27 503 418,55	-2 770 778,04	5 576 184,00
2016	110 925 521,05	110 073 891,05	-78 647 766,08	-28 083 465,45	-1 478 847,49	1 863 812,03
Tasoituspäämäärän muutos						
2018						-1 243 543,00
2017						-4 301 614,00
2016						-834 660,00
Vakuutustekninen kate						
2018						1 023 489,26
2017						1 274 570,00
2016						1 029 152,03

6. SIOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTON ERITTELY

	31.12.2018	31.12.2017
SIJOITUSTOIMINNAN TUOTOT		
Tuotot kiinteistösijoituksista		
Muut tuotot	1 887 648,25	1 952 806,20
Tuotot muista sijoituksista		
Osinkotuotot	1 187 145,92	429 456,69
Korkotuotot	908 614,96	1 245 379,92
Muut tuotot	483 967,05	398 581,35
	<u>2 579 727,93</u>	<u>2 073 417,96</u>
Yhteensä	4 467 376,18	4 026 224,16
Arvon alentumisten palautukset	202 937,44	354 320,95
Myyntivoitot	4 819 468,90	1 848 116,36
Yhteensä	<u><u>9 489 782,52</u></u>	<u><u>6 228 661,47</u></u>
SIJOITUSTOIMINNAN KULUT		
Kulut kiinteistösijoituksista		
Konserniyrityksille	1 230 795,07	1 693 480,51
Muille	52 967,70	91 144,03
	<u>1 283 762,77</u>	<u>1 784 624,54</u>
Kulut muista sijoituksista	27 049,91	16 856,51
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut	5 014,88	112 527,54
Yhteensä	<u>1 315 827,56</u>	<u>1 914 008,59</u>
Arvon alentumiset	580 853,82	1 474 963,34
Myyntitappiot	65 384,47	0,00
Yhteensä	<u><u>1 962 065,85</u></u>	<u><u>3 388 971,93</u></u>
SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTTO TULOSLASKELMASSA	7 527 716,67	2 839 689,54

TASEEN LIITETIEDOT

7. AINEETTOMIEN JA AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET

	Aineettomat oikeudet ja pitkä- vaikutteiset menot	Ennakkomaksut Aineettomat oikeudet	Kalusto ja muut ain. hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	9 308 725,06	1 927 908,00	3 814 775,62	15 051 408,68
Lisäykset	1 334 685,00	2 453 815,00	256 251,77	4 044 751,77
Vähennykset	-89 077,00	-1 196 043,00	-226 821,15	-1 511 941,15
Hankintameno 31.12.	10 554 333,06	3 185 680,00	3 844 206,24	17 584 219,30
Kertyneet poistot 1.1.	-8 084 160,47	-270 137,00	-2 502 539,87	-10 856 837,34
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot			97 404,15	97 404,15
Tilikauden poistot	-652 228,63		-314 289,58	-966 518,21
Kertyneet poistot 31.12.	-8 736 389,10	-270 137,00	-2 719 425,30	-11 725 951,40
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 817 943,96	2 915 543,00	1 124 780,94	5 858 267,90

8. KIINTEISTÖSIJOITUSTEN ERITTELY

Kiinteistösijoitusten muutokset

	Kiinteistöt ja kiinteistö- osakkeet
Hankintameno 1.1.	24 987 065,59
Lisäykset	140 996,48
Hankintameno 31.12.	25 128 062,07
Kertyneet poistot 1.1.	-157 470,74
Kertyneet poistot 31.12.	-157 470,74
Arvon alentumiset 1.1.	-2 105 691,19
Palautukset	1 000,00
Arvon alennukset	-12 480,38
Arvon alentumiset 31.12.	-2 117 171,57
Arvonkorotukset 1.1.	2 864 085,49
Arvonkorotukset 31.12.	2 864 085,49
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	25 717 505,25

	31.12.2018	31.12.2017
9. OMASSA KÄYTÖSSÄ OLEVAT KIINTEISTÖT JA KIINTEISTÖOSAKKEET		
Jäljellä oleva hankintahinta	10 642 211,91	10 681 760,68
Kirjanpitoarvo	9 028 328,78	9 137 009,16
Käypä arvo	9 268 277,19	9 368 957,57

10. SIOITUKSET SAMAN KONSERNIN YRITYKSISSÄ

Kiinteistö Oy Turvarinne

Hankintameno 1.1.	7 835 652,64
Arvonalentumiset 1.1.	-835 652,64
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>7 000 000,00</u>

Osakeyhtiö Hämeenkatu 25

Hankintameno 1.1.	4 268 851,77
Arvonalentumiset 1.1.	-218 644,30
Arvonkorotukset 1.1.	2 449 792,53
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>6 500 000,00</u>

Kiinteistö Oy Hervannan Turva

Hankintameno 1.1.	21 876,77
Arvonkorotukset 1.1.	252 281,89
Lisäykset 31.12.	140 996,48
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>415 155,14</u>

Kiinteistö Oy Hervannan Kauppuri

Hankintameno 1.1.	837 988,94
Arvonkorotukset 1.1.	162 011,06
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>1 000 000,00</u>

As Oy Hervannan Lauri

Hankintameno 1.1.	1 282 817,58
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>1 282 817,58</u>

As Oy Vierumäen Lomagolf

Hankintameno 1.1.	438 912,00
Arvonalentumiset 1.1.	-28 912,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>410 000,00</u>

As Oy Tampereen Härmälänrannan Turva

Hankintameno 1.1.	6 283 073,75
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>6 283 073,75</u>

Kirjanpitoarvo 31.12. yhteensä

22 891 046,47

11. TYTÄRYHTIÖT

	Kotipaikka	Omistus- osuus
Oy Hämeenkatu 25	Tampere	100,00 %
Kiinteistö Oy Turvarinne	Tampere	100,00 %
Kiinteistö Oy Hervannan Turva	Tampere	100,00 %
Kiinteistö Oy Hervannan Kauppuri	Tampere	100,00 %
As Oy Hervannan Lauri	Tampere	100,00 %
As Oy Vierumäen Lomagolf 1	Heinola	100,00 %
As Oy Tampereen Härmälänrannan Turva	Tampere	100,00 %

12. MUUT OSAKKEET JA OSUUDET (>0,5 milj.eur)

	Osakk. lkm kpl	Kirjanpito- arvo
LähiTapiola Eurooppa Keskisuuret A	48 190,08	1 050 206,38
LähiTapiola Hyvinvointi A	75 317,35	1 950 888,44
LähiTapiola Kasvu A	104 042,80	1 370 528,98
LähiTapiola Kehittynyt Aasia A	230 289,88	2 735 068,87
LähiTapiola Kehittävät Markkinat A	73 643,76	1 679 364,34
LähiTapiola USA Keskisuuret A	80 436,28	1 236 468,02
LähiTapiola USA Markkina A	156 506,07	1 594 934,39
LähiTapiola High Yield A	154 968,53	2 985 803,25
LähiTapiola Kehittävät Korkomarkkinat A	600 467,70	6 838 585,41
LähiTapiola Korkomaailma A	594 958,74	9 853 362,35
LähiTapiola Pitkäkorko A	443 448,38	8 032 795,86
LähiTapiola Pohjoinen Yrityskorko A	835 543,62	9 042 303,22
LähiTapiola Reaalikorko A	704 376,28	6 925 427,63
LähiTapiola Yrityskorko A	901 820,90	12 431 494,01
NN (L) GI Convertible Opp - I Cap EUR (hedged i)	66 456,90	8 499 999,73
Natixis Loomis Sayles Senior Loan Fund	5 281,16	6 863 000,00
Robeco QI Global Dynamic Duration I EUR	96 403,41	13 957 106,28
UBAM - Euro 10-40 Convertible Bond	12 123,38	1 374 669,83
LähiTapiola Lyhytkorko A	1 948 629,90	27 574 156,28
Winton Diversified Fund (UCITS) EUR I-2 Shares	19 391,95	2 033 362,20
LähiTapiola Asuntorahasto Prime Ky		1 534 666,68
LähiTapiola Tampereen Tornit Ky		619 074,00
Tapiola KR III Ky		858 824,16
LähiTapiola Rahoitusyhtiö I Ky		1 634 958,38

13. AVOIMET SIJOITUSITOUKSET

LähiTapiola Tampereen Tornit Ky	1 580 925,96
LähiTapiola Tontit II Ky	1 834 146,33
Tapiola KR III Ky	141 175,84
Tapiola KR IV Ky	154 332,72
LähiTapiola Rahoitusyhtiö I Ky	3 365 041,62
LähiTapiola Velkasijoitus I Ky	1 508 552,68
Sentica Buyout III Ky	6 675,21
LähiTapiola Aluekiinteistöt	2 000 000,00
LähiTapiola Pääomasijoitus IV Ky	4 000 000,00
	<hr/>
	14 590 850,36

14. SIJOITUSTEN KÄYPÄ ARVO JA ARVOSTUSERO

	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset			
Kiinteistöt	216 862,33	59 391,59	270 000,00
Konserniyhtiöosakkeet	20 969 173,45	22 891 046,47	26 810 000,00
Muut kiinteistöosakkeet	3 753 958,01	2 767 067,19	2 889 277,19
	<u>24 939 993,79</u>	<u>25 717 505,25</u>	<u>29 969 277,19</u>
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	133 414 824,18	132 720 558,66	144 134 645,55
Rahoitusmarkkinavälineet	28 378 346,57	27 667 615,80	29 214 713,07
Sijoitukset 31.12.2018	<u>186 733 164,54</u>	<u>186 105 679,71</u>	<u>203 318 635,81</u>
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellis- arvon ja hankintahinnan erotusta	<u>118 707,81</u>		
Kirjanpitoarvo sisältää			
Tuloutettuja arvonkorotuksia		<u>2 864 085,49</u>	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			<u>17 212 956,10</u>

15. OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET TILIKAUDEN AIKANA

	31.12.2018	31.12.2017
Pohjarahasto 31.12.	504 563,78	504 563,78
Takuupääoma 31.12.	10 145 096,81	10 145 096,81
Ylikurssirahasto 31.12.	7 871,19	7 871,19
Muut rahastot		
Yhtiöjärjestyksen mukaiset rahastot 1.1.	225 000,00	225 000,00
- tilikauden lisäys, siirto voittovaroista	100 000,00	100 000,00
- tilikauden vähennys	-75 000,00	-100 000,00
Yhtiöjärjestyksen mukaiset rahastot 31.12.	<u>250 000,00</u>	<u>225 000,00</u>
Muut rahastot 31.12	219 217,60	219 217,60
Muut rahastot yhteensä 31.12	469 217,60	444 217,60
Ed.tilikausien voitto 1.1.	26 461 313,80	24 361 370,55
-Jaettu takuupääoman korko	-365 223,49	-466 674,47
-Siirretty käyttörahastoon	-100 000,00	-100 000,00
Tilikauden voitto	<u>6 470 362,29</u>	<u>2 666 617,72</u>
	<u>43 593 201,98</u>	<u>37 563 063,18</u>
VOITONJAKOKELPOISET VARAT:		
Yhtiöjärjestyksen mukaiset rahastot	250 000,00	225 000,00
Muut rahastot	219 217,60	219 217,60
Tilikauden voitto	6 470 362,29	2 666 617,72
+ Ed.tilikausien voitto	25 996 090,31	23 794 696,08
Voitonjakokelpoiset varat yhteensä	<u>32 935 670,20</u>	<u>26 905 531,40</u>

16. TASEeseen SISÄLTYMÄTTÖMÄT LEASINGVASTUUT

Tukirahoitus Oy	
- postimaksukoneet	
Tilikaudella 2019 maksettava määrä	4 060,06
Myöhemmin maksettava määrä	3 139,02
	<u>7 199,08</u>

17. MUUT VASTUUT

Turva kuuluu Lähitapiolan arvonnävero-velvollisuusryhmään	
Kiinteistöinvestointien arvonnäverolain 120§:n mukainen tarkistusvastuu	
10 v. Tarkistuskausi	
Yhtiö	0,00
Muut ryhmän yritykset	50 050 521,60
	<u>50 050 521,60</u>

HENKILÖSTÖÄ JA TOIMIELINTEN JÄSENIÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

18. HENKILÖSTÖKULUT

	2018	2017
Palkat ja palkkiot	12 932 182,24	12 551 830,76
Eläkekulut, perusturva	2 241 076,79	2 363 518,62
Eläkekulut, vapaaehtoinen	-4 606,00	2 103,94
Muut henkilösivukulut	432 852,87	519 400,97
Yhteensä	15 601 505,90	15 436 854,29

19. JOHDON PALKAT JA PALKKIOT

Toimitusjohtajat ja toimitusjohtajan sijaiset	348 898,00	374 647,00
Hallitukselle suoritettut palkat ja palkkiot	70 800,00	64 350,00
Hallintoneuvostolle suoritettut palkat ja palkkiot	24 480,00	27 480,00

HENKILÖSTÖN KESKIMÄÄRÄINEN LUKUMÄÄRÄ TILIKAUDEN AIKANA

	2018	2017
Konttorihenkilöstö	287	277
Myyntihenkilöstö	14	15
Kiinteistöhenkilöstö	1	1
	302	293

20. TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

	2018	2017
Tilintarkastuspalkkiot	33 901,60	37 126,96
Veroneuvonta	7 343,90	0,00

21. TUNNUSLUVUT JA ANALYYSIT

	2018	2017	2016	2015	2014
Vakuutusmaksutulo (ennen jv-osuutta), €	109 146 401	107 883 699	110 925 521	107 556 522	101 570 188
Vahinkosuhde (prosentteina)	70,2	65,3	70,9	78,3	76,4
Korvauskulut ilman perustekorkokulua (+/-), €	42 958 321	40 182 534	44 205 776	46 560 669	42 525 077
Vahinkosuhde ilman perustekorkokulua (prosentteina)	69,3	64,5	70,1	77,3	75,3
Liikekulusuhde (prosentteina)	26,2	25,7	26,1	22,7	21,7
Yhdistetty kulusuhde (prosentteina)	96,3	91,1	97,0	100,9	98,2
Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua (prosentteina)	95,5	90,2	96,3	100,0	97,0
Liikevoitto (+) tai tappio (-), €	9 183 006	7 583 774	3 932 047	4 798 602	5 068 764
Taseen ulkopuolisten arvostuserojen, käyvän arvon rahaston ja arvonkorotusrahaston muutos *) (+/-), €	-8 338 128	3 074 895	2 519 827	786 815	4 249 286
Kokonaistulos, (+/-) €	844 879	10 658 669	6 451 874	5 585 417	9 318 050
Korkokulut ja muut rahoituskulut (+), €	5 015	112 528	143 681	20 235	17 839
Perustekorkokulu (+), €	527 822	527 577	494 625	578 215	635 414
Kokonaispääoman tuotto ilman sij.sid.vakuutusta prosentteina (käyvin arvoin)	0,5	4,6	3,0	2,8	4,9
Sijoitustoiminnan nettotuotto-% käyvin arvoin sitoutuneelle pääomalle (+/-)	-0,4	2,8	2,7	3,8	5,3
Tasoisuusmäärä, €	34 383 687	33 140 144	28 838 530	28 003 870	23 766 869
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana	302	293	282	272	250
Tulosanalyysi	2018	2017	2016	2015	2014
	€	€	€	€	€
Vakuutusmaksutuotot (+/-)	61 962 804	62 337 949	63 032 279	60 236 172	56 466 056
Korvauskulut (-/+)	-43 486 143	-40 710 111	-44 700 401	-47 138 884	-43 160 491
Liikekulut (-)	-16 209 629	-16 051 654	-16 468 066	-13 656 296	-12 261 778
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut (+/-)	0	0	0	0	0
Vakuutustekninen kate ennen tasoisuusmäärän muutosta (+/-)	2 267 032	5 576 184	1 863 812	-559 008	1 043 788
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut, arvonkorotukset ja niiden oikaisut sekä arvomuutokset (+/-)	7 527 717	2 839 690	2 739 768	6 363 011	4 757 495
Muut tuotot ja kulut (+/-)	-611 742	-832 099	-671 533	-1 005 402	-732 519
Osuus osakkuusyritysten voitosta (+) tai tappiosta (-)	0	0	0	0	0
Liikevoitto (+) tai tappio (-)	9 183 006	7 583 774	3 932 047	4 798 602	5 068 764
Tasoisuusmäärän muutos (-/+)	-1 243 543	-4 301 614	-834 660	-4 237 001	-3 915 562
Voitto (+) tai tappio (-) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	7 939 463	3 282 160	3 097 387	561 601	1 153 202
Tilinpäätössiirrot				185 188	99 252
Tuloverot ja muut välittömät verot (-/+)	-1 469 101	-615 543	-611 897	-151 743	-319 796
Tilikauden voitto (+) tai tappio (-)	6 470 362	2 666 618	2 485 490	595 046	932 658

22. Sijoitusjakauma (käyvin arvoin)

	Perusjakauma				Riskijakauma				
	31.12.2018		31.12.2017		31.12.2018		31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015
	milj. euroa	%	milj. euroa	%	milj. euroa	%	%	%	%
Korkosijoitukset yhteensä	152,3	72	144,4	67	152	72	67	66	66
Lainasaamiset ¹⁾	0,0	0	0,0	0	0	0	0	0	0
Joukkovelkakirjalainat	116,0	55	111,9	52	116	55	52	56	54
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1) 2)}	36,3	17	32,5	15	36	17	15	10	12
Osakesijoitukset yhteensä	24,3	11	34,0	16	24	11	16	16	17
Noteeratut osakkeet ³⁾	21,8	10	30,8	14	22	10	14	14	15
Pääomasijoitukset ⁴⁾	2,3	1	0,2	0	2	1	0	0	1
Noteeraamattomat osakkeet ⁵⁾	0,2	0	3,0	1	0	0	1	2	2
Kiinteistösijoitukset yhteensä	33,7	16	34,7	16	34	16	16	18	17
Suorat kiinteistösijoitukset	30,0	14	29,9	14	30	14	14	16	14
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	3,8	2	4,8	2	4	2	2	2	4
Muut sijoitukset	2,0	1	2,1	1	2	1	1	1	0
Hedge-rahastosijoitukset ⁶⁾	0,0	0	0,0	0	0	0	0	0	0
Hyödykesijoitukset	0,0	0	0,0	0	0	0	0	0	0
Muut sijoitukset ⁷⁾	2,0	1	2,1	1	2	1	1	1	0
Sijoitukset yhteensä	212,3	100	215,2	100	212	100	100	100	100
Johdannaisten vaikutus ⁸⁾	0,0	0	0,0	0	0	0	0	0	0
Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä	212,3	100	215,2	100	212	100	100	100	100
Jvk-salkun modifioitu duraatio	4,73								

- Sisältää kertyneet korot
- Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat
- Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle
- Sisältää pääomarahastot
- Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt
- Sisältää kaikenlaiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta
- Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin
- Sisältää johdannaisten vaikutuksen riski- ja perusjakauman erotukseen. Johdannaisten vaikutus voi olla +/-.
Eron korjauksen jälkeen riskijakauman loppusumma täsmää perusjakaumaan.

23. Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle

	Sijoitustoiminnan nettotuotto markkina-arvo ⁸⁾			Sitoutunut pääoma ⁹⁾		Tuotto % sitoutuneelle pääomalle		Tuotto % sitoutuneelle pääomalle		
	31.12.2018		31.12.2017		31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015		31.12.2014
	milj. euroa	milj. euroa	milj. euroa	%	%	%	%	%	%	%
Korkosijoitukset yhteensä	-2,1	152,9	-1,4	1,7	3,3	0,5	4,6			
Lainasaamiset ¹⁾	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
Joukkovelkakirjalainat	-1,8	114,5	-1,6	2,0	4,0	0,5	5,3			
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1) 2)}	-0,3	38,4	-0,7	0,4	0,6	0,5	0,9			
Osakesijoitukset yhteensä	0,5	27,8	1,7	9,4	1,2	25,6	9,0			
Noteeratut osakkeet ³⁾	0,3	25,7	1,0	11,2	0,5	14,2	10,0			
Pääomasijoitukset ⁴⁾	0,1	0,8	10,5	-43,1	-4,0	133,6	-12,0			
Noteeraamattomat osakkeet ⁵⁾	0,1	1,3	9,5	0,1	7,7	143,2	2,0			
Kiinteistösijoitukset yhteensä	1,0	33,7	3,1	2,6	2,9	3,5	5,4			
Suorat kiinteistösijoitukset	0,9	29,5	3,2	2,4	2,1	2,6	6,5			
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	0,1	4,3	2,5	4,0	6,9	6,8	1,6			
Muut sijoitukset	0,0	2,1	-1,3	3,8	0,8	0,0	0,0			
Hedge-rahastosijoitukset ⁶⁾	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
Muut sijoitukset ⁷⁾	0,0	2,1	-1,3	3,8	0,8	0,0	0,0			
Sijoitukset yhteensä	-0,6	216,5	-0,3	3,0	2,9	4,0	5,5			
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-0,2									
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	-0,8	216,5	-0,4	2,8	2,7	3,8	5,3			

- Sisältää kertyneet korot
- Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat
- Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle
- Sisältää pääomarahastot
- Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt
- Sisältää kaikenlaiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta
- Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin
- Raportointikauden lopun ja alun markkina-arvojen muutos - kauden aikana tapahtuneet kassavirrat
Kassavirralle tarkoitetaan myyntien/tuottojen ja ostojen/kulujen erotusta
- Sitoutunut pääoma = Markkina-arvo raportointikauden alussa + päivittäin / kuukausittain aikapainotetut kassavirrat

KONSERNITULOSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2018	1.1. - 31.12.2017
VAKUUTUSMAKSUTUOTOT		
Vakuutusmaksutulo	109 131 914,16	107 860 590,12
Jälleenvakuuttajien osuus	-46 882 976,46	-46 519 681,29
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-300 620,00	973 931,00
Vakuutusmaksutuotot	<u>61 948 317,70</u>	<u>62 314 839,83</u>
KORVAUSKULUT		
Maksetut korvaukset	-76 681 933,48	-70 863 204,31
Jälleenvakuuttajien osuus	31 332 385,32	28 961 849,25
Korvausvastuun muutos	1 730 525,00	-2 145 827,00
Jälleenvakuuttajien osuus	135 048,00	3 335 289,00
Korvauskulut	<u>-43 483 975,16</u>	<u>-40 711 893,06</u>
LIIEKULUT	<u>-16 209 629,47</u>	<u>-16 051 653,55</u>
VAKUUTUSTEKNINEN KATE/TULOS ENNEN TASOITUSMÄÄRÄN MUUTOSTA	2 254 713,07	5 551 293,22
TASOITUSMÄÄRÄN MUUTOS	-1 243 543,00	-4 301 614,00
VAKUUTUSTEKNINEN KATE	<u>1 011 170,07</u>	<u>1 249 679,22</u>
SIJOITUSTOIMINTA		
Sijoitustoiminnan tuotot	9 521 464,67	6 304 211,18
Sijoitustoiminnan kulut	-2 640 024,13	-4 040 272,72
Sijoitustoiminnan nettotuotto	<u>6 881 440,54</u>	<u>2 263 938,46</u>
MUUT TUOTOT JA KULUT		
Muut tuotot	876 985,12	650 037,39
Muut kulut	-1 488 727,57	-1 482 168,69
Muut tuotot ja kulut	<u>-611 742,45</u>	<u>-832 131,30</u>
VOITTO ENNEN VEROJA	7 280 868,16	2 681 486,38
TULOVEROT		
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	-1 468 179,99	-614 444,23
Laskenn.verovelan muutos	-17,40	1 398,80
Tuloverot	<u>-1 468 197,39</u>	<u>-613 045,43</u>
TILIKAUDEN VOITTO	<u><u>5 812 670,77</u></u>	<u><u>2 068 440,95</u></u>

KONSERNITASE

31.12.2018

31.12.2017

VASTAAVAA

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Aineettomat oikeudet	254 198,51	299 664,58
Muut pitkävaikutteiset menot	1 564 939,97	926 094,53
Ennakkomaksut	2 915 543,00	1 657 771,00
Aineettomat hyödykkeet	<u>4 734 681,48</u>	<u>2 883 530,11</u>

SIOITUKSET

Kiinteistösijoitukset		
Kiinteistöt ja kiint.osakk.	19 688 969,22	20 251 690,76
Kiinteistösijoitukset	<u>19 688 969,22</u>	<u>20 251 690,76</u>
Muut sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	138 096 659,17	122 683 148,63
Rahoitusmarkkinavälineet	22 291 515,29	29 004 920,68
Muut sijoitukset	<u>160 388 174,46</u>	<u>151 688 069,31</u>
Sijoitukset	<u>180 077 143,68</u>	<u>171 939 760,07</u>

SAAMISET

Ensivakuutustoiminnasta	22 840 336,16	23 017 419,22
Jälleenvakuutustoiminnasta	782 364,39	1 865 209,99
Muut saamiset	6 662 079,93	7 942 449,61
Laskennallinen verosaaminen	28 317,01	29 238,21
Saamiset	<u>30 313 097,49</u>	<u>32 854 317,03</u>

MUU OMAISUUS

Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	942 866,71	1 134 801,52
Aineelliset hyödykkeet	<u>942 866,71</u>	<u>1 134 801,52</u>
Rahat ja pankkisaamiset	8 886 220,34	12 145 234,52
Muu omaisuus	181 914,23	177 434,23
Muu omaisuus	<u>10 011 001,28</u>	<u>13 457 470,27</u>

SIIRTOSAAMISET

Korot ja vuokrat	415 523,42	523 511,49
Muut siirtosaamiset	105 465,57	179 857,03
Siirtosaamiset	<u>520 988,99</u>	<u>703 368,52</u>

VASTAAVAA YHTEENSÄ

225 656 912,92

221 838 446,00

KONSERNITASE

31.12.2018

31.12.2017

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Pohjarahasto	504 563,78	504 563,78
Takuupääoma	10 145 096,81	10 145 096,81
Ylikurssirahasto	7 871,19	7 871,19
Muut rahastot		
Yhtiöjärjestyksen mukaiset rahastot	250 000,00	225 000,00
Muut rahastot	219 217,60	219 217,60
Muut rahastot	469 217,60	444 217,60
Ed.tilikausien voitto	20 793 262,35	19 190 044,89
Tilikauden voitto	5 812 670,77	2 068 440,95
Oma pääoma	37 732 682,50	32 360 235,22

VAKUUTUSTEKNINEN VASTUUVELKA

Vakuutusmaksuvastuu	41 048 557,00	40 747 937,00
Korvausvastuu	134 607 393,00	136 337 918,00
Jälleenvakuuttajien osuus	-32 043 128,00	-31 908 080,00
Tasoituserä	34 383 687,00	33 140 144,00
Vakuutustekninen vastuovelka	177 996 509,00	178 317 919,00

VELAT

Ensivakuutustoiminnasta	1 109 417,00	1 020 799,25
Jälleenvakuutustoiminnasta	993 744,00	3 015 444,00
Muut velat	4 599 881,04	4 232 656,13
Laskennallinen verovelka	39 773,20	40 677,00
Velat	6 742 815,24	8 309 576,38

SIIRTOVELAT

Henkilöstökulujaksotukset	2 894 655,74	2 555 053,43
Muut siirtovelat	290 250,44	295 661,97
Siirtovelat	3 184 906,18	2 850 715,40

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

225 656 912,92

221 838 446,00

KONSERNI RAHOITUSLASKELMA

31.12.2018

31.12.2017

Liiketoiminnan rahavirta

Voitto varsinaisesta toiminnasta/ voitto ennen satunnaisia eriä	7 280 868,16	2 681 486,38
Oikaisut		
Vakuutustekninen vastuuvelan muutos	-321 410,00	2 138 221,00
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonorotukset	377 916,38	1 120 642,39
Suunnitelman mukaiset poistot	1 692 055,85	1 919 581,33
Muut oikaisut	-4 786 149,22	-1 846 455,42
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	<u>4 243 281,17</u>	<u>6 013 475,68</u>
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liike- saamisten lisäys(-)/vähennys(+)	2 723 599,07	7 410 609,68
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys(+)/vähennys(-)	-1 232 570,36	2 828 312,03
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	<u>5 734 309,88</u>	<u>16 252 397,39</u>
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	32 064,79	0,00
Maksetut välittömät verot	-1 468 197,39	-613 045,43
Rahavirta ennen satunnaisia eriä	<u>4 298 177,28</u>	<u>15 639 351,96</u>

Liiketoiminnan rahavirta

4 298 177,28

15 639 351,96

Investointien rahavirta

Investoinnit sijoituksiin(pl.rahavarat)	-8 515 299,99	-7 894 833,76
Luovutustulot sijoituksista (pl.rahavarat)	4 754 084,43	1 320 154,10
Aineettomien ja aineellisten hyödyk- keiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-3 355 752,41	-3 226 000,06
Investointien rahavirta	<u>-7 116 967,97</u>	<u>-9 800 679,72</u>

Rahoituksen rahavirta

Muut rahastot vähennys	-75 000,00	-100 000,00
Maksetut takuupääoman korot	-365 223,49	-466 674,47
Rahoituksen rahavirta	<u>-440 223,49</u>	<u>-566 674,47</u>

Rahavarojen muutos

-3 259 014,18

5 271 997,77

Rahavarat tilikauden alussa	12 145 234,52	6 873 236,75
Rahavarat tilikauden lopussa	8 886 220,34	12 145 234,52

Rahavarojen muutos

-3 259 014,18

5 271 997,77

KONSERNITULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

24. VAKUUTUSMAKSUTULO

	31.12.2018	31.12.2017
Vahinkovakuutus		
Ensivakuutus		
Kotimaasta	109 131 927,08	107 851 399,56
Jälleenvakuutus	<u>-12,92</u>	<u>32 299,43</u>
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	109 131 914,16	107 883 698,99

25. VAKUUTUSMAKSUTULOSTA VÄHENNETYT ERÄT

	31.12.2018	31.12.2017
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	357 540,41	363 379,56
Jakojärjestelmämaksut	4 262 673,31	3 811 782,42
Vakuutusmaksuvero	21 247 162,10	21 431 592,20
Palosuojelumaksu	258 588,05	262 259,72
Liikenneturvallisuusmaksu	226 850,94	229 110,76
Työsuojelumaksu	<u>80 759,42</u>	<u>80 320,68</u>
	26 433 574,23	26 178 445,34

26. KOKONAISSLIIKEKULUT TOIMINNOITTAIN

	31.12.2018	31.12.2017
Maksetut korvaukset	7 740 249,61	7 731 440,97
Liikekulut	16 209 629,47	16 051 653,55
Muut kulut	1 472 563,84	1 443 850,97
Sijoitustoiminnan hoitokulut	<u>333 169,13</u>	<u>363 071,75</u>
Yhteensä	25 755 612,05	25 590 017,24

27. TULOSLASKELMAN ERÄ LIIKEKULUT

	31.12.2018	31.12.2017
Vakuutusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	3 197 047,38	3 541 584,90
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot	-0,59	0,89
Muut vakuutusten hankintamenot	9 643 155,37	12 840 202,16
Vakuutusten hoitokulut		
Hallintokulut		8 725 494,76
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot (-)		6 008 481,55
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot (-)	<u>-11 364 549,00</u>	<u>-11 451 765,00</u>
Yhteensä	16 209 629,47	16 051 653,55

28. SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTON ERITTELY

KONSERNI

	31.12.2018	31.12.2017
SIJOITUSTOIMINNAN TUOTOT		
Tuotot kiinteistösijoituksista		
Muut tuotot	1 919 330,40	2 028 355,91
	<u>1 919 330,40</u>	<u>2 028 355,91</u>
Tuotot muista sijoituksista		
Osinkotuotot	1 187 145,92	429 456,69
Korkotuotot	908 614,96	1 245 379,92
Muut tuotot	483 967,05	398 581,35
	<u>2 579 727,93</u>	<u>2 073 417,96</u>
Arvonalentumisten palautukset	202 937,44	354 320,95
Myyntivoitot	4 819 468,90	1 848 116,36
Yhteensä	<u>9 521 464,67</u>	<u>6 304 211,18</u>
SIJOITUSTOIMINNAN KULUT		
Kulut kiinteistösijoituksista	1 246 021,46	1 803 453,30
Kulut muista sijoituksista	27 049,91	16 856,51
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut	5 014,88	112 527,54
	<u>1 278 086,25</u>	<u>1 932 837,35</u>
Arvonalennukset	580 853,82	1 474 963,34
Rakennusten suunnitelmapoistot	715 699,59	632 472,03
Myyntitappiot	65 384,47	0,00
Yhteensä	<u>2 640 024,13</u>	<u>4 040 272,72</u>
SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTTO TULOSLASKELMASSA	<u>6 881 440,54</u>	<u>2 263 938,46</u>

KONSERNITASEEN LIITETIEDOT

29. AINEETTOMIEN JA AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET

	Aineettomat oikeudet ja pitkä- vaikutteiset menot	Ennakkomaksut aineettomat oikeudet	Kalusto	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	9 309 919,58	1 927 908,00	3 814 775,62	15 052 603,20
Lisäykset	1 334 685,00	2 453 815,00	256 251,77	4 044 751,77
Vähennykset	-89 077,00	-1 196 043,00	-226 821,15	-1 511 941,15
Hankintameno 31.12.	10 555 527,58	3 185 680,00	3 844 206,24	17 585 413,82
Kertyneet poistot 1.1.	-8 084 160,47	-270 137,00	-2 502 539,87	-10 856 837,34
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0,00	0,00	97 404,15	97 404,15
Tilikauden poistot	-652 228,63	0,00	-314 289,58	-966 518,21
Kertyneet poistot 31.12.	-8 736 389,10	-270 137,00	-2 719 425,30	-11 725 951,40
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 819 138,48	2 915 543,00	1 124 780,94	5 859 462,42

30. KIINTEISTÖSIJOITUSTEN ERITTELY

Kiinteistösijoitusten muutokset

	Kiinteistöt ja kiinteistö- osakkeet
Hankintameno 1.1.	29 318 979,03
lisäykset	175 296,48
vähennykset	-12 480,38
Hankintameno 31.12.	29 481 795,13
Kertyneet poistot 1.1.	-11 956 601,95
Tilikauden poistot	-725 537,64
Kertyneet poistot 31.12.	-12 682 139,59
Arvonkorotukset 1.1.	2 889 313,68
Tilikauden arvonkorotuksen palautus	0,00
Arvonkorotukset 31.12.	2 889 313,68
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	19 688 969,22

**31. OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET TILIKAUDEN AIKANA
KONSERNI**

	31.12.2018	31.12.2017
Pohjarahasto 31.12.	504 563,78	504 563,78
Takuupääoma 31.12.	10 145 096,81	10 145 096,81
Ylikurssirahasto 31.12.	7 871,19	7 871,19
Muut rahastot		
Yhtiöjärjestyksen mukaiset rahastot 1.1.	225 000,00	225 000,00
- tilikauden lisäys, siirto voittovaroista	100 000,00	100 000,00
- tilikauden vähennys	-75 000,00	-100 000,00
Yhtiöjärjestyksen mukaiset rahastot 31.12.	<u>250 000,00</u>	<u>225 000,00</u>
Muut rahastot 31.12	219 217,60	219 217,60
Muut rahastot yhteensä 31.12	469 217,60	444 217,60
Edellisten tilikausien voitto 1.1.	21 258 485,84	19 756 719,36
- Jaettu takuupääoman korko	-365 223,49	-466 674,47
- Siirretty käyttörahastoon	-100 000,00	-100 000,00
	<u>20 793 262,35</u>	<u>19 190 044,89</u>
Tilikauden voitto	<u>5 812 670,77</u>	<u>2 068 440,95</u>
	<u>26 605 933,12</u>	<u>21 258 485,84</u>
	<u>37 732 682,50</u>	<u>32 348 154,97</u>

VÄHEMMISTÖOSUUS

Vähemmistöosuus 1.1.	0,00	526 301,32
- tilikauden muutos	0,00	-526 301,32
Vähemmistöosuus 31.12.	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>

32. TASEeseen SISÄLTYMÄTTÖMÄT LEASINGVASTUUT

Tukirahoitus Oy	
- postimaksukoneet	
Tilikaudella 2019 maksettava määrä	4 060,06
Myöhemmin maksettava määrä	3 139,02
	<u>7 199,08</u>

33. MUUT VASTUUT

Turva kuuluu Lähitapiolan arvonlisäverovelvollisuusryhmään	
Kiinteistöinvestointien arvonlisäverolain 120§:n mukainen tarkistusvastuu	
10 v. Tarkistuskausi	
Yhtiö	0,00
Muut ryhmän yritykset	50 050 521,60
	<u>50 050 521,60</u>

KONSERNIN HENKILÖSTÖÄ JA TOIMIELINTEN JÄSENIÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

34. HENKILÖSTÖKULUT

	2018	2017
Palkat ja palkkiot	12 932 182,24	12 551 830,76
Eläkekulut, perusturva	2 241 076,79	2 363 518,62
Eläkekulut, vapaaehtoinen	-4 606,00	2 103,94
Muut henkilösivukulut	432 852,87	519 400,97
Yhteensä	15 601 505,90	15 436 854,29

35. JOHDON PALKAT JA PALKKIOT

Toimitusjohtajat ja toimitusjohtajan sijaiset	348 898,00	374 647,00
Hallitukselle suoritettut palkat ja palkkiot	70 800,00	64 350,00
Hallintoneuvostolle suoritettut palkat ja palkkiot	24 480,00	27 480,00

HENKILÖSTÖN KESKIMÄÄRÄINEN LUKUMÄÄRÄ TILIKAUDEN AIKANA

	2018	2017
Konttorihenkilöstö	287	277
Myyntihenkilöstö	14	15
Kiinteistöhenkilöstö	1	1
	302	293

36. TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

	2018	2017
Tilintarkastuspalkkiot	36 331,60	39 556,96
Veroneuvonta	7 343,90	0,00

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

RISKIT JA RISKIENHALLINTA

RISKIENHALLINNAN YLEISET PERIAATTEET

Riskiennhallinnalla tarkoitetaan liiketoiminnasta aiheutuvien ja liiketoimintaan olennaisesti liittyvien riskien tunnistamista, arviointia, rajoittamista ja valvontaa. Riskiennhallinnalla varaudutaan muuttuvista ulkoisista ja sisäisistä olosuhteista johtuviin uhkiin ja mahdollisuuksiin, jotta yhtiön strategian ja toimintasuunnitelman mukaiset tavoitteet saavutetaan.

Vahinkovakuutusyhtiöllä on oltava yhtiön toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävä sisäinen valvonta ja riittävät riskiennhallintajärjestelmät. Vakuutusyhtiölain mukaan vahinkovakuutusyhtiön riskiennhallintajärjestelmän tulee kattaa ainakin

1. vakuutusten myöntäminen
2. myönnettyistä vakuutuksista johtuvien vastuiden merkitseminen vastuuvélkaan
3. varojen ja vastuiden hallinta
4. sijoitukset
5. maksuvalmius
6. keskittymäriskin hallinta
7. operatiivisten riskien hallinta
8. jälleenvakuutuksen järjestäminen ja muut riskiennvähentämiskeinot.

Turvan riskiennhallinta perustuu voimassa oleviin viranomaismääräyksiin sekä yhtiössä määriteltyihin riskiennhallinnan periaatteisiin. Tavoitteena on edistää asiakkaiden taloudellisen turvan jatkuvuutta ja tukea liiketoiminnan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista.

Turvan hallituksella on kokonaisvastuu yhtiön riskiennhallinnan järjestämisestä. Hallitus vahvistaa riskiennhallinnan tavoitteet, riskinottohalukkuuden, riskinoton rajat, vastuut, mittarit ja valvontaperiaatteet. Hallitus vahvistaa vuosittain riskiennhallintapolitiikan, taloudellisten riskien hallintaa koskevat toimintaperiaatteet sekä ORSA-politiikan, joissa on kuvattu riskiennhallinnan järjestämisen yleiset periaatteet.

Politiikoissa ja toimintaperiaatteissa määriteltyjä periaatteita täydennetään ja täsmennetään suunnitelmissa, joista keskeisimmät ovat toimintasuunnitelma, sijoitussuunnitelma sekä riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelma. Hallitus vahvistaa vuosittain yhtiön riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelman, sijoitussuunnitelman ja muut riskiennhallintaa käsittelevät suunnitelmat. Lisäksi hallitus valvoo suunnitelmien toteuttamista ja noudattamista sekä seuraa säännöllisesti riskiennhallinnan tilaa ja keskeisimpien riskien kehitystä.

Riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelmassa esitetään kokonaiskuva yhtiön riskikantokyvystä ja riskinottohalukkuudesta, joiden perusteella suunnitelmassa määritellään riskinsietokyvyn vaihteluvälit sekä niiden edellyttämät liiketoimintaa ohjaavat toimenpiteet. Riskinsietokyvyn vaihteluvälit ja toimenpiteet esitetään erikseen vakavaraisuusasemalle, vakuustoitinnalle ja sijoitustoitinnalle. Riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelma päivitetään vuosittain ja aina, kun liiketoiminnan olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia.

Riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelmaan sisältyy yhtiön koko toiminnan kattava riskikartoitus, jossa tunnistetaan, mitataan, seurataan, hallitaan sekä raportoidaan toimintaympäristön ja strategian riskit, taloudelliset riskit sekä operatiiviset riskit. Riskiennhallinnan politiikoissa ja suunnitelmissa käytettävä riskien luokittelu on kuvattu seuraavassa kaaviossa; toimintaympäristön ja strategian riskit sekä operatiiviset riskit sisältyvät Turvassa riskiennhallintapolitiikkaan, ja vakavaraisuuden hallinta ja pääoman hallinta sisältyvät taloudellisten riskien hallintaa koskeviin toimintaperiaatteisiin.

Turvan johtoryhmä tekee vuosittain toimintaympäristön ja strategisten riskien, taloudellisten riskien ja operatiivisten riskien kartoituksen. Myös esimiehet ja liiketoimintayksiköt tarkastelevat riskejä osana vuosisuunnittelua. Riskeille arvioidaan toteutumisen todennäköisyys ja toteutumisen vaikutus. Näiden lukujen tulo osoittaa riskin kokonaismerkityksen. Riskikartoitus tehdään järjestelmässä, joka tuottaa riskienarviointiraportin. Mikäli jokin riski ylittää tietyn pisterajan, sen katsotaan vaativan välittömiä toimenpiteitä ja riskin suhteen laaditaan yksilöity hallintasuunnitelma. Järjestelmää päivitetään jatkuvasti, ja sen avulla myös huolehditaan riskienhallintatoimenpiteiden toteuttamisesta.

Raportointi, sisäinen valvonta ja riskienhallinta on organisoitu Turvassa siten, että toimitusjohtajalle raportoivat liiketoimintayksiköiden johtajat. Toimitusjohtaja ja johto vastaavat riskienhallinnan käytännön valmistelusta, toteuttamisesta ja toteuttamisen seurannasta. Liiketoimintayksiköt vastaavat oman toimintansa riskien kartoittamisesta ja niihin liittyvien riskienhallintatoimenpiteiden toteuttamisesta sekä sisäisestä valvonnasta.

Hallitukselle raportoivat toimitusjohtajan lisäksi kolme liiketoiminnasta riippumatonta toimintoa sekä aktuaaritoiminto. Riippumattomia toimintoja ovat riskienhallintatoiminto, compliance-toiminto ja sisäinen tarkastus. Riskienhallintatoiminnon tehtävänä on avustaa liiketoimintaa tehokkaan riskienhallinnan varmistamiseksi. Toiminto seuraa riskienhallintajärjestelmän toimivuutta ja yhtiöiden riskiprofiilia kokonaisuutena sekä raportoi riskeille altistumisesta hallitukselle. Compliance-toiminto on osa Turvan riskienhallintaa, jossa sen tavoitteena on tukea liiketoimintaa erityisesti juridisten ja compliance-riskien hallinnassa sekä valvoa ja raportoida näistä hallitukselle ja johdolle. Sisäinen tarkastus tukee Turvan johtoa ja hallitusta riskienhallinnan ja valvonnan toteuttamisessa ja kehittämisessä. Sisäinen tarkastus arvioi yhtiön sisäisen valvonnan ja muun hallinnon riittävyyttä ja tehokkuutta ja raportoi näistä yhtiön hallitukselle. Turva ostaa sisäisen tarkastuksen palvelut LähiTapiola-ryhmältä. Aktuaaritoiminnon tehtävä on tukea liiketoimintaa ja osallistua riskienhallintajärjestelmän tehokkaaseen täytäntöönpanoon. Lisäksi aktuaaritoiminto koordinoi vastuuvelan laskentaa ja vakavaraisuutta sekä raportoi hallitukselle vakuutusyhtiölain edellyttämällä tavalla.

Riskienhallinnan vastuut ja eri osapuolten tehtävät on kuvattu seuraavassa taulukossa:

Taso	Toimija	Tavoite
1 Linjaorganisaation yksiköt toteuttavat ja vastaavat	Liiketoiminta: <ul style="list-style-type: none"> Hallitus Toimitusjohtaja Johtajat Palvelujohtajat, päälliköt ja esimiehet Liiketoimintayksiköt 	Linjaorganisaation yksiköt toteuttavat strategiaa ja <u>vastaavat riskienhallinnasta</u> oman vastuualueensa osalta. Tavoitteena on <ul style="list-style-type: none"> hallita liiketoiminnan riskejä lainsäädännön ja Turvan toimintapolitiikkojen mukaisesti.
1,5 Osallistuvat valvovat toiminnot/toimijat	Osallistuvat valvovat toiminnot/toimijat <ul style="list-style-type: none"> Aktuaaritoiminto Vastuullinen vakuutusmatematiikka (Turvan liiketoimintayksiköistä riippumaton) 	Tavoitteena on <ul style="list-style-type: none"> <u>tukea</u> liiketoimintaa, ja <u>osallistua</u> riskienhallintaan VYL:n edellyttämällä tavalla, valvoa vastuvelan laskentaa ja vakavaraisuutta VYL:n edellyttämällä tavalla. antaa lausunnot ja raportoida hallitukselle VYL:n edellyttämällä tavalla.
2 Riippumattomat valvovat toiminnot	Tuki- ja kontrollitoiminnot: <ul style="list-style-type: none"> Compliance-toiminto Riskienhallintatoiminto 	Tavoitteena on <ul style="list-style-type: none"> <u>tukea</u> liiketoimintaa riskienhallintaprosessin toteuttamisessa sekä kehittää valmiuksia riskienhallinnassa <u>valvoa</u> ja raportoida hallitukselle ja johdolle, että riskienhallinta täyttää lainsäädännön vaatimukset ja yhtiön tavoitteet.
3 Riippumattomat tarkastavat toiminnot	Sisäiset varmennustoiminnot: <ul style="list-style-type: none"> Sisäinen tarkastus 	Tavoitteena on <ul style="list-style-type: none"> varmistaa riskienhallintaprosessin toimivuus Turvan toimintaperiaatteiden ja lainsäädännön vaatimusten mukaisesti.
Ulkoiset tarkastavat toiminnot	Ulkoiset varmennustoiminnot: <ul style="list-style-type: none"> Tilintarkastajat Viranomaiset 	Tavoitteena on <ul style="list-style-type: none"> varmistaa riskienhallintaprosessin toimivuus Turvan toimintaperiaatteiden ja lainsäädännön vaatimusten mukaisesti.

VAKAVARAISUUDEN HALLINTA

Turvan vakavaraisuuden tarkoituksena on turvata vakuutusnottajien edut. Vakavaraisuudenhallinnan tavoitteena on edistää omistaja-asiakkaiden taloudellista turvaa ja sen jatkuvuutta sekä tukea liiketoiminnan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista. Hyvän vakavaraisuusaseman merkitys on Turvalle keskinäisenä yhtiönä erittäin suuri.

Vakavaraisuuden hallinnan lähtökohtana on, että yhtiöllä on riittävästi vakavaraisuuspääomaa velvoitteiden täyttämiseksi ottaen huomioon odotetut ja odottamattomat tappiot. Vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena on

- varmistaa, että vakavaraisuusasema täyttää lakisääteiset vaatimukset ja sisäiset vakavaraisuustavoitteet
- varmistaa, että liiketoiminnan riskinotto on määritellyn riskinottohalukkuuden mukaista
- varmistaa, että vakavaraisuusasema täyttää lakisääteiset vaatimukset myös liiketoimintaennusteissa sekä odottamattomissa mutta mahdollisissa stresseissä tai skenaarioissa
- määritellä ja toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan vakavaraisuusasemaan liittyvien vaatimusten ja tavoitteiden täytyminen.

Vakavaraisuuden hallinta Turvassa perustuu siihen, että yhtiö täyttää Solvenssi II:n lakisääteiset vakavaraisuusvaatimukset MCR:n ja SCR:n. Näiden lisäksi Turva pyrkii täyttämään yhtiön riskienhallintasuunnitelmassa asetetut sisäiset vakavaraisuustavoitteet. Turvassa noudatetaan riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelmassa, sijoitussuunnitelmassa ja muissa suunnitelmissa määritellyjä vakavaraisuuden hallinnan ja riskienhallinnan periaatteita. Voitonjako on mahdollista silloin, kun välitöntä vakavaraisuuden täydentämistarvetta ei ole.

Vakavaraisuuden hallinnan organisointi, prosessit ja vastuut sekä pääomanhallinnan menetelmät esitetään osana taloudellisten riskien hallintaa koskevia toimintaperiaatteita. Esitetyt periaatteita täydennetään riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelmassa. Pääomanhallinnan perusprosessi koostuu ennalta määritellyistä toimenpiteistä, kun yhtiön vakavaraisuus on liikennevalojärjestelmän eri vyöhykkeillä. Vuonna 2018 vakavaraisuusasemaa valvottiin liikennevalolla, joka perustuu solvenssisuhteeseen, jossa solvenssisuhde = oma varallisuus / SCR-vaatimus. Vuonna 2018 vakavaraisuus oli koko toimintavuoden vihreän liikennevalon alueella. Vakavaraisuudesta esitetään erikseen julkinen vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskeva kertomus tilinpäätöksen jälkeen.

Turvan toimintasuunnitelman tavoitteiden ja budjetin toteutumisen seuranta sekä neljännesvuosittaiset vakavaraisuuslaskelmat ovat keskeiset menetelmät yhtiön taloudellisen aseman seuraamiseksi. Myös osavuosislaskelmilla, syksyisin laadittavalla tilinpäätösennusteella sekä strategiakauden vakavaraisuuskehityksen ennakkoinnilla on Turvassa keskeinen rooli pääoman kehittymisen arvioinnissa. Yhtiön ORSA-prosessissa ja ORSA-raportissa ennakoidaan vakavaraisuusaseman kehittymistä erilaisissa liiketoiminnan ja toimintaympäristön skenaarioissa ja stressatuissa olosuhteissa. ORSA-raportti hyväksyttiin Turvan hallituksessa huhtikuussa 2018.

VAKUUTUSRISKIEN HALLINTA

Riskien määrittely ja riskienhallintastrategiat

Turva myöntää vakuutuksia toimilupansa mukaisesti vahinkovakuutuslajeissa. Vakuutusriskeillä tarkoitetaan vakuutusliiketoimintaan liittyviä riskejä, joita ovat mm. hinnoitteluriskit, asiakas- ja riskinvalintaan liittyvät riskit, vastuuvelan varaus- ja markkinariskit sekä suurvahinkoriskit.

Hinnoitteluriski tarkoittaa vakuutusmaksujen kattavuutta suhteessa vakuutus sopimuksista aiheutuviin korvaussuorituksiin ja liikekuluihin. Tärkeimmät hinnoitteluriskit liittyvät tariffimallien riskimaksujen riittävyteen. Riskimaksujen riittävyttä ja vakuutuslajien kannattavuutta arvioitaessa korvauskulujen seuranta on tärkeää. Myös asiakas- ja riskinvalinta vaikuttaa riskimaksujen riittävyteen.

Varausriskillä tarkoitetaan tappioriskiä, joka johtuu vastuuvelan laskennassa tehtävien oletusten epävarmuudesta tai arvioitujen ja toteutuvien korvausten tai liikekulujen kassavirtojen epäedullisista poikkeamista. Näiden epäedullisten poikkeamien riskitekijöitä ovat mm. pitkäikäisyys-, muutos- ja kustannusriskit.

Pitkäikäisyysriski johtuu odotettua pienemmästä kuolleisuudesta vastuissa, joiden laskennassa käytetään kuolleisuusmallia. Muutosriskillä tarkoitetaan tappioriskiä, joka johtuu odottamattomasta epäedullisesta muutoksesta vastuun määrässä. Riski liittyy erityisesti sellaisiin vastuisiin, joista ei varaushetkellä ole vielä riittävästi informaatiota. Turvassa henkilövahingot käsitellään ja varaukset tehdään vahinkokohtaisesti lääketieteelliseen arvioon perustuen ja varausohjeita noudattaen. Suurten omaisuusvahinkojen varaukset tehdään laskuperusteiden mukaan. Tuntemattomia vahinkoja varten korvausvastuuseen tehdään vakuutusluokkakohtaisesti kollektiivinen varaus, joka sisältää varmuusmarginaalin.

Vastuuvelan markkinariskeillä tarkoitetaan riskiä, joka johtuu odotettua suuremmasta inflaatiosta tai korkotason odottamattomasta muutoksesta. Inflaatoriski johtuu odottamattomasta kustannusten noususta. Inflaatoriski liittyy kassavirraltaan pitkäkestoiisiin vahinkoihin, joita ovat erityisesti lakisääteisten vakuutuslajien eläkemuoitiset korvaukset ja sairaanhoitoon ja kuntoutukseen liittyvät korvaukset. Eläkkeiden indeksikorotuksia ja yli 9 vuotta vanhoihin vahinkoihin liittyviä sairaanhoitokuluja ja lääkinnällisen kuntoutuksen kuluja ei varata vastuuelkaan, vaan niiden vuotuinen rahoitus tapahtuu jakojärjestelmällä. Jakojärjestelmään osallistuvat lain mukaan kaikki lakisääteisiä vakuutuslajeja harjoittavat vakuutusyhtiöt. Jakojärjestelmä suojaaa inflaation aiheuttamaa riskiä vastuuvelan riskienhallinnassa.

Vastuuvelan korkoriski tarkoittaa sellaista odottamatonta korkotason muutosta, jonka seurauksena eläkevarausten diskonttauksessa käytettävää laskuperustekorkoa joudutaan pienentämään ja varauksia kasvattamaan. Vastuuvelan korkoriski liittyy vain diskontattuun vastuuelkaan eli tilinpäätöksessä Turvalla vain eläkemuoitisiin varauksiin. Turvassa diskonttauskoron määrittämiseksi neuvotellaan yhtiön vastuullisen vakuutusmatemaatikon ja varainhoitajan kanssa. Turva noudattaa tavallisesti yhtiöryhmän yhteisiä linjauksia laskuperustekorona tasosta.

Jälleenvakuutuksen tehtävänä vahinkovakuutusyhtiössä on pienentää yhtiön omalle vastuulle jäävää riskiä ja tätä kautta varmistaa yhtiön vakavaraisuuden säilyminen ja likviditeetin turvaaminen. Käytännössä kaikki vakuutuslajit suojataan jälleenvakuutuksella omavastuun – joka jää ensivakuuttajan itsensä vastattavaksi – ylittäviltä osin.

Vakuutustekniseen vastuuelkaan kuuluu myös tasoitusmäärä, joka on varaus tulevien korkean vahinkosuhteen vuosien tuloksen tasaamiseksi. Tasoitusmäärän laskentaperiaatteet määritellään viranomaismääräyksissä, ja laskennassa käytettävät yhtiökohtaiset parametrit esitetään laskuperusteissa. Finanssivalvonta on vahvistanut Turvan tasoitusmäärän laskuperusteet. Yhtiön tavoitteena on pitää tasoitusmäärä tavoitemäärää suurempana. Tasoitusmäärän merkittävistä muutoksista ilmoitetaan yhtiön johtoryhmälle ja hallitukselle.

Riskienhallintaprosessit

Vakuutustuotteiden hinnoittelussa pyritään pitkällä aikavälillä riskivastaavuuteen. Vakuutuslajien ja vakuutustuotteiden vahinkosuhteita seurataan säännöllisesti. Vuosittain tehdään vakuutusluokkaryhmäkohtaiset kannattavuuslaskelmat, joissa otetaan huomioon myös vakuutusluokkaryhmälle kohdistuvat varausten muutokset, jälleenvakuutusmaksut ja sijoitustoiminnan nettotuotot. Uusien vakuutustuotteiden hinnoittelussa otetaan huomioon vastaavat seikat.

Vakuutusluokissa moottoriajoneuvon vastuu ja maa-ajoneuvot hinnoitteluriskiä pienennetään käytössä olevalla bonusjärjestelmällä, jolloin seuraavan vuoden maksut voivat nousta vahingon sattuessa. Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa suurasiakkaiden on valittava

erikoismaksujärjestelmä, jolloin asiakkaan omat vahingot vaikuttavat vakuutusmaksun suuruuteen. Liikennevakuutuksen ja lakisääteisen tapaturmavakuutuksen kannattavuutta analysoidaan vuosittain Finanssivalvonnalle tehtävillä laajoilla maksututkimuksilla ja muilla selvityksillä.

Turvan johtoryhmä valmistelee vakuutustuotteiden tariffit ja esittää merkittävimmät muutokset päätettäväksi yhtiön hallitukselle. Hinnoittelun linjaukset valmistellaan johtoryhmän käsittelyyn Vakuutus-yksikössä ja Laskentapalveluissa. Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen maksuperusteen laatimiseen osallistuu myös LähiTapiolan Aktuaaripalvelut, ja peruste vahvistetaan Turvan hallituksessa. Vastuullinen vakuutusmatemaatikko osallistuu tariffien valmisteluun oman tehtävänsä mukaisesti. Lisäksi Turvan aktuaaritoiminto antaa hallitukselle kerran vuodessa vakuutusyhtiölain mukaisen lausunnon yhtiön vakuutuspolitiikasta.

Vakuutusten myöntämiseen liittyvää asiakas- ja riskinvalintaa ohjeistetaan mm. asiakasvalinnan ohjeilla sekä riskinvalintaohjeilla kotitalouksille sekä yrityksille ja yhteisöille. Näissä ohjeissa määritellään sallitut vakuutusriskit ja vastuunvalinnan periaatteet. Turvan vakuutustoiminnan riskinvalintaa tukee myös ns. riskiseula, jolla pyritään systemaattisesti keräämään tietoa ja havainnoimaan mahdollisia ongelmakohtia mm. vakuutustarjoutuksissa, kannanhoidon toimenpiteissä ja vahinkotapauksissa. Korvaustoiminnassa riskejä pienennetään mm. vahinkorekisterin käytöllä sekä vakuutustutkijoiden toiminnalla. Suurien riskikeskittymien vaikutuksia minimoidaan säännöllisillä keskittymien läpikäynneillä ja kattavalla jälleenvakuutussuojalla.

Vakuutusteknisen vastuun laskuperusteissa määritellään eri vakuutusluokkien vastuun määräytymisperiaatteet. Laskuperusteissa pyritään korkotason, kuolevuuden sekä muiden määräytymisperiaatteiden osalta turvaavuuteen. Osana vastuun laskuperusteita esitetään muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen korvausvastuun määräytyminen. Tämä korvausvastuun osa määrätään matemaattisten menetelmien avulla.

Vastuun varauksen riittävyysriski liittyy erityisesti vakuutuslajeihin, joissa maksetaan pitkäaikaisia jatkuvia eläkeuotoisia korvauksia. Näistä suurin osa on lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen korvauksia. Näiden osalta korvausvastuun määrittämisessä käytetään alalla yhteisesti hyväksytyä kuolevuusmallia, joka ottaa huomioon nuorempien ikäluokkien eliniän pidentymisen. Lisäksi eläkeuotoiset korvaukset diskontataan.

Korvausvastuun riittävyttä seurataan vakuutusluokkakohtaisesti, ja muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen varauksen perusteet tarkistetaan vuosittain aktuaaristen menetelmien avulla.

Turvan vakuutusteknisen vastuun laskuperusteet laaditaan vuosittain. Talousyksikkö valmistelee laskuperusteet johtoryhmän käsiteltäväksi ja hallituksen vahvistettavaksi. Vastuullinen vakuutusmatemaatikko tarkastaa laskuperusteet oman tehtävänsä mukaisesti. Vakuutusmaksuvastuun ja korvausvastuun laskuperusteet toimitetaan tiedoksi Finanssivalvonnalle. Tasoitusmäärän perusteet muodostuvat mm. sosiaali- ja terveysministeriön ohjeista ja Finanssivalvonnan yhtiölle vahvistamista perusteita.

Aktuaaritoiminto seuraa vakuutusmatemaattisiin oletuksiin ja malleihin liittyvien riskien hallintaa, koordinoi vastuun laskemista, varmistaa vastuun laskennan asianmukaisuuden, arvioi laskennassa käytettyjen tietojen laatua sekä raportoi vastuun laskennan luotettavuudesta hallitukselle.

Vastuullisen vakuutusmatemaatikon tehtävänä on huolehtia yhtiössä sovellettavien vakuutusmatemaattisten menetelmien asianmukaisuudesta sekä siitä, että yhtiön vakuutusmaksujen ja vastuun määräämistapa ja määrä täyttävät lain ja määräysten mukaiset vaatimukset.

Jälleenvakuutussojiin liittyvää riskiä hallitaan Turvan hallituksen määrittämien periaatteiden mukaan. Turvan hallitus asettaa suurimman vakuuttamisen omavastuun osana riskinottohalukkuuden määrittämistä ja vahvistaa omapidätysrajat jälleenvakuutussojien yhteydessä.

Ensivakuutuksen riskien jälleenvakuutussojaa suunniteltaessa otetaan huomioon vakuutuskannan rakenne, riskien mahdollinen kumulaatio sekä yhtiön vakavaraisuusasema. Vakuutusluokkakohtaisesti asetetaan omapidätysrajat, jotka määrittelevät omalla vastuulla pidettävän vahinkomenon vahinkotapahtumaa kohti. Turvassa jälleenvakuutussoja on kattava ja omavastuut ovat perinteisesti melko alhaiset. Omapidätysrajat vahvistaa Turvan hallitus. Turva hankkii jälleenvakuutussojansa LähiTapiolalta tai LähiTapiolan kautta. Jälleenvakuutuksesta tuotetaan säännöllisin väliajoin sopimuskohtaiset analyysit kunkin vakuutusluokan jälleenvakuutuksen toteutumisen seuraamiseksi.

Aktuaaritoiminto antaa kerran vuodessa lausunnon hallitukselle yhtiön jälleenvakuutusjärjestelyjen tarkoituksenmukaisuudesta. Turvan hallitus ja vastuullinen vakuutusmatemaatikko valvovat jälleenvakuutuksen hoidon asianmukaisuutta.

Vakuutusmatemaattiset oletukset ja mallit

Vahinkovakuutusyhtiöllä on oltava turvaavat laskuperusteet vakuutusteknisen vastuun määräämiseksi, jotta yhtiö pystyy kaikissa tilanteissa vastaamaan vakuutussojien mukaisista sitoumuksistaan asiakkaille. Vakuutustekninen vastuuvelka lasketaan Turvan laskuperusteiden mukaisesti noudattaen voimassaolevaa lainsäädäntöä ja määräyksiä.

Tunnettujen suurten omaisuusvahinkojen tilinpäätöshetken jälkeen maksettavaksi tulevat korvaukset varataan vahinkokohtaisesti kunkin esinekorvauksyksikön korvausasiantuntijoiden, korvauskäsittelijöiden ja vahinkotarkastajien ilmoituksesta noudattaen Turvan laskuperusteissa määriteltyjä tunnettujen suurten vahinkojen rajoja. Vuoden 2018 laskuperusteiden mukaan tunnettu suuri omaisuusvahinko on korvausmenoltaan 100 000 euroa tai suurempi, paitsi alus- ja kuljetusvakuutuksissa sekä maa-ajoneuvovakuutuksessa 40 000 euroa tai suurempi.

Henkilövahingot varataan vahinkokohtaisesti kunkin henkilökorvauksyksikön korvausasiantuntijoiden ja korvauskäsittelijöiden toimesta Turvan varausohjeen mukaisesti. Eläkemuotoisten korvausten korvausvastuuta määrättäessä käytetään kuolleisuusmallina Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ja Liikennevakuutuskeskuksen yhtiöiden tietoon saattamaa laskentamallia (K2016). Eläkemuotoiset korvausvastuut on diskontattu vuoden 2018 tilinpäätöksessä 1,4 prosentin laskuperustekorolla.

Muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen korvausvastuu (IBNR ja muu kollektiivivaraus) määrätään noudattaen tavanomaisia aktuaarillisia menetelmiä, käyttäen hyväksi mm. vahinkojen selviämistä kuvaavia ns. run-off-kolmioita. Muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen korvausvastuuvaraus sisältää varmuusmarginaalin, jonka suuruus vakuutusluokasta riippuen on 8–12 prosenttia. Ennen tilinpäätöshetkeä sattuneiden vahinkojen tulevaisuudessa tapahtuvaa käsittelyä varten tehdään korvausvastuuseen selvittelykuluvaraus.

Vakuutusluokkien laskuperusteissa käytetyt muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen kollektiivivaraukset tarkistetaan vuosittain.

Määrällisiä tietoja vakuutusriskeistä

Turvan hallitus asettaa suurimman vakuuttamisen omavastuun osana riskinottohalukkuuden määrittämistä. Vuoden 2018 riskienhallintasuunnitelmassa asetettu suurin omavastuu oli 600 000 euroa. Suuri osa vakuutuslajikohtaisista omapidätysrajoista on selvästi tätä matalampia. Jälleenvakuuttamisella siirretään riskinottohalukkuuden ylittävät riskit kolmannelle osapuolelle.

Riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelmassa asetetaan vakuutustoiminnalle riskin-sietokyvyn vaihteluvälit sekä niiden edellyttämät liiketoimintaa ohjaavat toimenpiteet. Vuoden 2018 tilinpäätöksessä vakuutustoiminnan kannattavuus oli vihreän liikennevalon alueella, kun vakuutustoiminnan yhdistetty kulusuhde ilman laskuperustemuutoksia oli 94,6 %. Liikennevalojen mittarit ja toimenpiteet määritetään vuosittain.

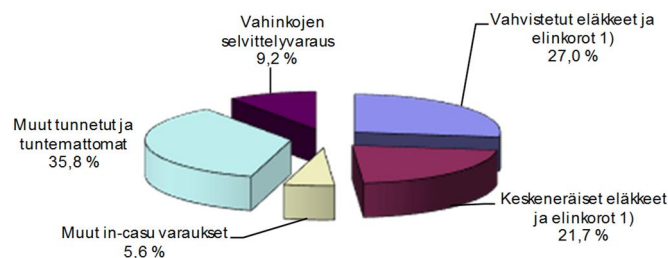
Seuraavissa taulukoissa on tarkasteltu tilinpäätöksen vakuutusteknisen vastuuvelan rakennetta kahdesta eri näkökulmasta.

Vakuutustekninen vastuvelka

	2018 Milj. €	2017 Milj. €	+/- %
Vakuutusmaksuvastuu	41,0	40,7	0,7
Korvausvastuu	134,6	136,3	-1,3
Vahvistetut eläkkeet ja elinkorot 1)	36,4	34,2	6,5
Keskeneräiset eläkkeet ja elinkorot 1)	29,2	33,1	-11,7
Muut in-casu varaukset	7,6	7,2	4,6
Muut tunnetut ja tuntemattomat	48,2	49,3	-2,3
Vahinkojen selvittelyvaraus	13,2	12,5	5,7
Yhteensä	175,7	177,1	-0,8
Jälleenvakuuttajien osuus	-32,0	-31,9	0,4
Yhteensä omalla vastuulla	143,6	145,2	-1,1
Tasoitusbetona	34,4	33,1	3,8
Vakuutustekninen vastuvelka	178,0	178,3	-0,2

1) Diskontattu 1,4 prosentin laskuperustekorolla.

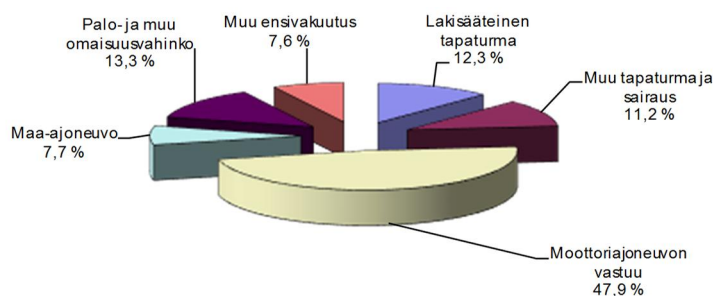
Korvausvastuun muodostuminen 2018

Vakuutusmaksuvastuun ja korvausvastuun jakautuminen vakuutusluokkaryhmille

	2018 Milj. €	2017 Milj. €	+/- %
Lakisääteinen tapaturma	21,4	23,0	-7,1
Muu tapaturma ja sairaus	19,5	22,6	-13,8
Moottoriajoneuvon vastuu	83,5	82,9	0,8
Maa-ajoneuvo	13,5	13,7	-1,6
Palo- ja muu omaisuusvahinko	23,1	21,3	8,7
Muu ensivakuutus	13,2	12,1	9,0
Ensivakuutus yhteensä	174,2	175,6	-0,8
Tuleva jälleenvakuutus	1,4	1,5	-3,1
Vahinkovakuutus yhteensä	175,7	177,1	-0,8
Jälleenvakuuttajien osuus	-32,0	-31,9	0,4
Yhteensä omalla vastuulla	143,6	145,2	-1,1

Vakuutusmaksuvastuun ja korvausvastuun jakautuminen 2018

SIJOITUSRISKIEN HALLINTA

Riskien määrittely ja riskienhallintastrategiat

Turvan taloudellisten riskien hallintaa koskevissa toimintaperiaatteissa esitetään markkinariskien, luottoriskien, likviditeettiriskien ja keskittymäriskien hallintaa koskevat toimintaperiaatteet. Taloudellisten riskien hallintaa koskevat toimintaperiaatteet vahvistetaan Turvan hallituksessa

Markkinariskeillä tarkoitetaan tappion riskiä, joka johtuu suoraan tai välillisesti rahoitusmarkkinoiden muuttujien, kuten osakkeiden ja kiinteistöjen arvojen, korkojen, valuuttakurssien tai luottomarginaalien vaihteluista. Omaisuuslajikohtaisille markkinariskien pääomavaatimuksille asetetaan limiitit sijoitussuunnitelmassa.

Osakeriskillä tarkoitetaan tappioriskiä, joka johtuu osakkeiden arvojen ja tuottojen heilahteluista. Osakesijoitusten määrälle asetetaan Turvan sijoitussuunnitelmassa vuosittain tavoiteosuus ja vaihteluvälit, joiden puitteissa osakeriskiä voidaan liiketoiminnassa ottaa. Osakkeisiin sijoitetaan maltillisesti ja hajauttamalla. Kohteiden valinnassa kiinnitetään erityistä huomiota riskien yritys- ja toimialakohtaiseen hajauttamiseen.

Kiinteistöriskillä tarkoitetaan tappioriskiä, joka johtuu kiinteistöjen käypien arvojen muutoksesta, vuokrausasteen vaihteluista tai odottamattomista kiinteistökuluista. Turvassa tehdään kiinteistösijoituksia suoriin kiinteistöihin ja kiinteistöpäärahastojen kautta. Huoneistojen vuokrat sidotaan yleisesti elinkustannusindeksiin, joten vuokraustoiminnan tuotto on suojattu inflaatoriskiltä.

Korkoriskillä tarkoitetaan tappioriskiä, joka johtuu korkosijoitusten arvojen muutoksista korkojen vaihtelun seurauksena. Koska vakuutusyhtiöillä korkosijoitusten määrä on suuri, on myös korkoriski taloudellisena riskinä merkittävä. Hallitukselle raportoidaan korkosalkun modifioitu duraatio kuukausittain. Arvio korkoriskin vaikutuksesta sijoituksiin raportoidaan kuukausittain.

Solvenssi II -taseen varojen ja vastuiden välistä rakenteellista ja erityisesti duraation yhteen-sopimattomuutta Solvenssi II -taseessa käsitellään mm. taloudellisten riskien hallintaa koskevissa toimintaperiaatteissa. Solvenssi II -laskennassa korkotason muutokset vaikuttavat oleellisesti myös Solvenssi II -vastuuvelkaan. Taseen molemmat puolet huomioon otava korkoriskin pääomavaatimus raportoidaan hallitukselle neljännesvuosittain. Korkotason mahdollisen nousun tai laskun vaikutus sijoituksiin, Solvenssi II -vastuuvelkaan sekä vakavaraisuuteen raportoidaan hallitukselle kuukausittain.

Valuuttakurssiriskillä tarkoitetaan tappioriskiä, joka johtuu sijoituksen tai vastuuvelan valuutan arvon muuttumisesta suhteessa euroon. Myös valuuttariskin pääomavaatimus raportoidaan hallitukselle.

Luottomarginaali kuvaa sijoittajien luottamusta yrityksen tai valtion lainan takaisinmaksukykyyn. Luottomarginaaliriskillä tarkoitetaan tappioriskiä, joka johtuu luottomarginaalien odottamattoman kasvun aiheuttamasta sijoitusten arvon muutoksesta. Vastapuoleen liittyvän luottomarginaaliriskin suuruutta arvioidaan mm. luottoluokitusten perusteella.

Luottoriski tarkoittaa tappioita, jotka aiheutuvat velallisten (liikkeeseenlaskijariski) tai muiden vastapuolten (vastapuoliriski) maksukyvyttömyydestä tai siitä, että maksukyvyttömyyden todennäköisyyden oletetaan kasvaneen, eivätkä saadut vakuudet turvaa saatavia. Riskienhallinnan tavoitteena on rajoittaa vastapuoliin liittyvää riskiä ja niistä seuraavia mahdollisia tappioita.

Likviditeettiriski vahinkovakuutusyhtiössä tarkoittaisi, ettei yhtiö pystyisi suoriutumaan erääntyvistä maksuvelvoitteistaan määräajassa tai muuten harjoittamaan normaalia liiketoimintaansa. Likviditeettiriskiä voi syntyä esimerkiksi sijoitusinstrumenttien likviditeettiriskistä tai suuresta vahingosta. Likviditeettiriskien hallinnan tavoitteena on ensisijaisesti turvata yhtiön maksuvalmius lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

Keskittymäriski tarkoittaa tappioriskiä, joka johtuu riskinkantokykyyn nähden merkittävästä vakuutus- tai sijoitustoiminnan riskikeskittymästä. Keskittymäriski voi myös tarkoittaa vain yhtä omistusta tai kohdetta, jos keskittymä on erityisen suuri. Keskittymäriskien hallinnan tavoitteena on minimoida keskittymistä aiheutuvat riskit ja mahdolliset tappiot.

Sijoitustoiminnan suunnittelua ohjaavat riskin ja tuoton näkökulmat siten, että sijoitustoiminnassa pyritään olosuhteet huomioon ottaen hyvään ja tasaiseen nettotuottoon pääomariskejä välttämällä. Vähimmäistuottovaatimus syntyy eläkemutoisen diskontatun vastuuvelan tuottovaatimuksesta ja lakisääteisen tapaturmavakuutuksen maksuhyvityksen tuottovaatimuksesta. Sijoitustoiminnan suunnittelussa otetaan huomioon myös yhtiön riskinottohalukkuus, vastuuvelan rakenne sekä Solvenssi II -vakavaraisuustavoitteet.

Markkinariskien hallinnan lähtökohtana on, että sijoituksia tehdään ainoastaan sellaiseen omaisuuteen, johon liittyviä riskejä voidaan tunnistaa, mitata, seurata, hallita ja raportoida. Lisäksi keskeisiä markkinariskien hallinnan keinoja ovat sijoitusten hajauttaminen, sijoituskohteiden valinta ja riskien rajoittaminen.

Riskienhallintaprosessit

Turvan hallituksen vahvistama riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelma ja sijoitussuunnitelma sisältävät sijoitustoiminnan periaatteet sekä määrälliset rajoitukset, joilla varmistetaan sijoitusten turvaavuuteen, tuottoon ja muuhun laatuun liittyvät näkökohdat. Näissä

dokumenteissa määritellyistä periaatteista ja asetetuista määrällisistä rajoituksista voidaan poiketa vain hallituksen luvalla.

Sijoituspäätöksiä tekevät hallitus, toimitusjohtaja, taloudesta vastaava johtaja sekä varainhoitaja valtuuksiensa rajoissa. Valtuudet on määritelty sijoitussuunnitelmassa ja varainhoitajan sopimuksessa. Turvalla on LähiTapiola Varainhoito Oy:n kanssa sopimus varallisuuden hoidosta, joka on niin sanottu täyden valtakirjan omaisuudenhoitosopimus.

Muun kuin rutiininomaisen sijoituksen vaikutukset arvioidaan ja sijoitus esitetään päätettäväksi yhtiön hallitukselle. Myös sellaisten sijoitusten, joilla ei käydä kauppaa säännellyillä rahoitusmarkkinoilla, valtuudet määritellään sijoitussuunnitelmassa.

Turvan sijoitusryhmään kuuluvat toimitusjohtaja ja taloudesta vastaava johtaja sekä asiantuntijaroolissa laskentapäällikkö. Turvan sijoitusryhmä seuraa varainhoitajan toimintaa, sijoitusten allokaatiota, sijoitustoiminnan tuottotavoitteiden saavuttamista ja yhtiön vakavaraisuusasemaa kokonaisuutena. Sijoitusryhmä ja varainhoitaja kokoontuvat säännöllisesti. Vähintään kaksi kertaa vuodessa tai aina tarvittaessa varainhoitaja esittää näkemyksen talouskehityksestä ja raportoi salkun tilanteen suoraan yhtiön hallitukselle.

Strategisen allokaation asettaa Turvan hallitus. Strategisessa allokaatiossa määritellään vuoden ajalle sijoitusomaisuuden tavoitejakama vaihteluväleinen. Strateginen allokaatio tähtää pitkän tähtäimen sijoitustoiminnan suunnitteluun. Vuotuista sijoitusallokaation tavoitetta muutetaan kesken vuotta vain riittävän painavista ja perustelluista syistä. Nämä strategisen allokaation tarkistukset voivat liittyä esimerkiksi muutoksiin yhtiön vakavaraisuusasetmassa tai sijoitusten tuotto- ja riskiodotuksissa. Turvan sijoitusryhmä seuraa strategisen allokaation suhdetta yhtiön vakavaraisuusasemaan ja valmistelee tarvittaessa strategisen allokaation muutosesityksen yhtiön hallitukselle. Strategisessa allokaatiossa määritettyjen enimmäismäärien lisäksi sijoitukset hajautetaan noudattaen sijoitussuunnitelmassa asetettuja limiittejä ja muita periaatteita.

Taktisella allokaatiolla tarkoitetaan instrumenttiluokakohtaisia yli- tai alipainotuksia, joiden tulee olla strategisen allokaation vaihteluvälien määrittelemissä rajoissa. Varainhoitaja toteuttaa taktisella allokoinnilla markkinanäkemystään sijoitustoiminnan tuottojen maksimimiseksi. Instrumenttiluokan ylipainotus on yleensä merkki siitä, että varainhoitaja odottaa luokan tuoton ylittävän pitkän aikavälin tuotto-odotuksensa. Taktisesta allokaatiosta keskustellaan ja sitä seurataan kuukausittain sijoitusryhmän kokouksessa.

Taktisen allokaation lisäksi operatiivisessa salkunhoidossa varainhoitaja päättää yksittäisistä instrumenttivalinnoista sekä kunkin sijoitusluokan sisäisistä painotuksista limiittien puitteissa. Tarkemmat menettelyt, joiden mukaan sijoituksia valitaan, sijoitustoiminnan tulosta seurataan ja toimintaperiaatteita tarkistetaan, esitetään sijoitussuunnitelmassa ja varainhoitosopimuksessa.

Sijoitustoiminnan riskienhallinnassa käytetään liikennevalojärjestelmää, joka määritellään riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelmassa. Liikennevalojärjestelmän avulla sijoitusalkun riskitasoa voidaan arvioida suhteessa yhtiön riskinkantokykyyn: lisäksi on määritelty toimenpiteet eri liikennevalovyöhykkeille. Tarvittaessa sijoitussuunnitelman mukaista riskinottoa voidaan rajoittaa riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelmassa määriteltyjen toimenpiteiden mukaisesti.

Turvan hallitus vahvistaa vuosittain sijoitus- ja markkinariskien hallintaa- sekä luotto-, likvideetti- ja keskittymäriskien hallintaa koskevat toimintaperiaatteet. Lisäksi hallitus vahvistaa vuosittain sijoitussuunnitelman, jossa määritellään sijoitusten hajautus ja tavoitejakautuma vaihteluväleinen, sijoitustoiminnan tuottotavoitteet, likvideettitavoitteet, sijoitusvarallisuuden hoito, limiitit sekä valtuudet. Turvassa ei ole käytetty johdannaisia ja edellytetään johdannaiskauppaa aina hallituksen lupaa.

Hallitukselle esitetään neljännesvuosittain sijoitussuunnitelman seurantaraportti, jonka avulla seurataan tuottoja ja riskejä sekä valvotaan sijoitussuunnitelmassa määriteltyjen toimintaperiaatteiden noudattamista. Hallitus käsittelee jokaisessa kokouksessaan varainhoitajan raportin ja saa muuta informaatiota sijoitustoiminnasta.

Hallitukselle esitetään neljännesvuosittain yhtiön vakavaraisuusasema, joka sisältää mm. oman varallisuuden ja SCR-pääomavaatimuksen sekä markkinariskien pääomavaatimukset. Lisäksi hallitukselle esitetään kuukausittain arvio vakavaraisuusasemasta.

Turvan riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelman mukaan sijoitustoiminnan riskinottoa ohjataan liikennevaloseurannan avulla. Liikennevalo perustuu solvenssisuhteeseen, jossa solvenssisuhde = oma varallisuus / SCR-vaatimus. Asetetun liikennevaloseurannan mittarin arvot lasketaan kuukausittain, ja mahdolliset poikkeamat vihreän liikennevalon tasoista raportoidaan hallitukselle. Liikennevalomittari oli koko toimintavuoden 2018 selvästi vihreän liikennevalon alueella.

Hallitus valvoo sijoitustoimintaa ja ohjeistaa sitä tarpeen mukaan. Hallituksen ja sijoitusryhmän lisäksi sijoitustoiminnan ohjeistuksen noudattamista valvovat omien rooliensa kautta yhtiön vastuullinen vakuutusmatemaatikko, aktuaaritoiminto, riskienhallintatoiminto, compliance-toiminto sekä sisäinen tarkastus. Markkinariskien ja muiden riskien välistä yhteyttä epäsuotuisissa skenaarioissa tarkastellaan Turvan ORSA-prosessin yhteydessä.

Määrällisiä tietoja sijoituskannan riskirakenteesta

Sijoitusten jakauma on esitetty hallituksen toimintakertomuksessa ja tilinpäätöksessä. Sijoitusten herkkyyštarkastelussa kuvataan instrumenttien arvoissa tilinpäätöshetkellä tapahtuviksi arvioitujen muutosten vaikutusta Turvan vakavaraisuustunnuslukuihin. Tilanteessa 31.12.2018 sijoitusten herkkyyštarkastelu oli seuraava:

	Osake M€	Osake %	Korko M€	Korko %	Kiinteistö M€	Kiinteistö %	Pääoma M€	Pääoma %	Vaihto- ehtoiset M€	Vaihto- ehtoiset %	Sijoitus- lainat M€	Sijoitus- lainat %	Yhteensä M€	Yhteensä %
Markkina-arvo	21,8	10,3%	152,3	71,7%	33,7	15,9%	0,3	0,2%	2,0	1,0%	2,1	1,0%	212,3	100,0%
Korot +100bps			-5,1	-3,3%							0,0	-0,8%	-5,1	-2,4%
Osakkeet -20%	-4,3	-19,5%	-1,1	-0,7%			-0,1	-20,0%	-0,4	-20,0%			-5,8	-2,7%
Valutta -10%	-1,1	-5,2%	-0,7	-0,5%							0,0	-1,8%	-1,9	-0,9%
Kiinteistöt -10%					-3,6	-10,7%							-3,6	-1,7%

OPERATIIVISTEN RISKIEN HALLINTA

Riskien määrittely ja riskienhallintastrategia

Liiketoimintaprosesseihin liittyy erilaisia operatiivisia riskejä. Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan tappionvaaraa, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä.

Turvassa operatiivisten riskien hallinnan lähtökohtana on pyrkiä ehkäisemään riskien toteutumista ja minimoimaan riskeistä aiheutuvia vahinkoja. Tämä edellyttää riskien tunnistamista ja arviointia sekä riskien hallintakeinojen riittävyyden jatkuvaa varmistamista.

Yhtiön kaikki toimintoihin voi liittyä operatiivisia riskejä. Riskit voivat liittyä esimerkiksi yhtiön sisäisiin prosesseihin tai ulkoistuksiin, osaamiseen, toimintatapoihin tai tietojärjestelmiin. Riskit voivat ilmetä esimerkiksi tehottomuutena tai virheinä, toimintahäiriönä, säännösten vastaisena toimintana, väärinkäytöksiä, taloudellisina menetyksinä tai yhtiön maineen vaarantumisena. Operatiiviset riskit mitoitetaan siten, etteivät ne vaaranna yhtiön toimintaa tai taloudellista vakautta. Operatiivisen riskin riskinottohalukkuus määritellään hallituksen vuosittain käsittelemässä riskienhallintasuunnitelmassa.

Riskienhallintaprosessit

Operatiiviset riskit kartoitetaan määrämuotoisella riskien kartoitusmenettelyllä vuosittain osana vuosisuunnitteluprosessia sekä aina riskitilanteen olennaisesti muuttuessa. Riskit arvioidaan toteutumisen todennäköisyyden ja vaikutusten suhteen. Arvioinnin perusteella riskit priorisoituvat välittömiä toimenpiteitä vaativiksi, aktiivista hallintaa vaativiksi ja riskeiksi, jotka arviointihetkellä ovat vähäisiä, mutta jotka voivat kehittyä merkittäviksi riskeiksi tulevaisuudessa. Välittömiä toimenpiteitä sekä aktiivista hallintaa vaativista riskeistä laaditaan yksilöidyt riskienhallintasuunnitelmat, jotka sisältävät mm. tiedon riskin omistajasta, valvonnasta ja raportoinnista sekä arvion nykyisten riskienhallintatoimenpiteiden riittävydestä.

Kartoituksissa tunnistetut riskienhallinnan toimenpiteet kytketään osaksi eri liiketoimintayksiköiden vuosisuunnitelmia. Hyvä käytäntö on heti riskienhallintatoimenpiteiden määrittelyn jälkeen määritellä niille sopiva seuranta-aikataulu.

Keskeisiä keinoja hallita operatiivisia riskejä ovat prosessien laadun jatkuva kehittäminen ja toiminnan säännöllinen arviointi. Muita operatiivisten riskien hallintatoimenpiteitä ovat mm. vastuualuekohtainen tavoiteasetanta ja tavoitteiden toteutumisen seuranta ja mittaaminen, työjärjestyksien ja toimenkuvien määrittely, tehtävien, päätösvallan ja vastuun jakaminen, tehtäväkokonaisuuksien eriyttäminen sekä ohjeistus, koulutus ja laadunseuranta. Henkilöstön osaamisen kehittymistä seurataan. Työskentelyilmapiirin tasoa mitataan säännöllisillä tutkimuksilla.

Operatiivisten riskien hallintaa toteutetaan myös jatkuvuus- ja valmiussuunnittelulla, jossa varaudutaan sekä normaaliolojen häiriöihin että poikkeusoloihin.

Kuvaus olennaisista operatiivisista riskeistä

Operatiivinen toiminta vakuutusyhtiössä perustuu hyvin vahvasti tietojärjestelmiin, joten erityistä huomiota kiinnitetään järjestelmä- ja tietoturvariskien hallintaan. Tämä tapahtuu yhteistyössä LähiTapiola-ryhmän kanssa. Olennaisimmat operatiiviset riskit liittyvät juuri järjestelmien häiriöttömään toimintaan.

TOIMINTAYMPÄRISTÖN JA STRATEGISTEN RISKIEN HALLINTA

Toimintaympäristöön ja strategiseen tahtotilaan liittyviä riskejä ovat mm. yleisen toimintaympäristön, markkinoiden ja asiakaskäyttäytymisen, kilpailun luonteen ja kilpailijoiden, omien strategisten valintojen ja yhtiöryhmänä toimimisen riskit.

Toimintaympäristöön ja strategiseen tahtotilaan liittyvät merkittävät riskit kartoitetaan ja niiden toteutumisen todennäköisyys sekä mahdollisen realisoitumisen merkitys arvioidaan vuosittain strategiaprosessin yhteydessä. Riskienhallintatoiminto toimii tukena käyttäen sähköistä riskienhallintajärjestelmää.

Olennaisimmat toimintaympäristön ja strategian riskit liittyvät strategiaan valintoihin, asiakaskäyttäytymisen muutoksiin sekä kilpailijoiden tuote- ja palveluratkaisuihin.

Tunnistetuttujen riskien vähentämiseksi ja pienentämiseksi sekä mahdollisuuksien hyödyntämiseksi johtoryhmä suunnittelee ja toteuttaa riskienhallintatoimenpiteitä, jotka toteutetaan osana organisaatio-osien vuosisuunnitelmia.

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET 2018

Vakuutusyhtiön kirjanpitoa ja tilinpäätöstä säätelevät kirjanpito-, osakeyhtiö- ja vakuutusyhtiölaki, valvojan viranomaisen Finanssivalvonnan ja Sosiaali- ja terveysministeriön antamat ohjeet ja määräykset.

Sijoitusten arvostus

Kiinteistöt esitetään taseessa suunnitelmapoistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä tai sitä alempana todennäköiseen luovutushintaan. Kiinteistöosakkeet on merkitty taseeseen hankintameno- tai sitä alempana todennäköiseen arvoon. Joidenkin kiinteistöosakkeiden kirjanpitoarvoihin sisältyy aikaisemmin tehtyjä arvonkorotuksia.

Osakkeet ja osuudet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä tai kirjataan sitä alempana todennäköiseen luovutusarvoon. Osakkeiden ja osuuksien hankintamenon laskennassa käytetään keskihintaperiaatetta.

Rahoitusmarkkinavälineitä ovat joukkovelkakirjalainat ja muut rahamarkkinainstrumentit. Rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen. Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintahinnan erotus on jaksotettu korkotuotoiksi tai niiden vähennyksiksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuaikana. Vastaerä on kirjattu rahoitusmarkkinavälineen hankintamenon lisäykseksi tai vähennykseksi. Korkotason vaihtelusta aiheutuvia ja muita tilapäisiä arvonmuutoksia ei ole kirjattu. Muista syistä aiheutuneet arvonalennukset on kirjattu.

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletesaamiset arvostetaan nimellisarvoonsa tai pysyvästi alempana todennäköiseen arvoonsa.

Sijoituksista aikaisemmin tehdyt arvonalennukset palautetaan käyvän arvon noustessa tulosvaikutteisesti enintään alkuperäiseen hankintameno- tai saakka.

Saamisten arvostus

Vakuutusmaksusaamiset

Vakuutusmaksusaamiset esitetään taseessa enintään todennäköisen arvon määräisenä. Vakuutusmaksusaamisten nimellisarvosta on vähennetty kokemukseen perustuva raukeaminen, jolloin saadaan niiden todennäköinen arvo. Saaminen, josta ei todennäköisesti saada maksusuoritusta, sen sijaan kirjataan luottotappioksi.

Ulkomaanrahamääräiset erät

Ulkomaanrahamääräiset sijoitukset, saamiset ja velat on muutettu Suomen rahaksi Euroopan keskuspankin tilinpäätöspäivänä noteeraamaan kurssiin.

Sijoitusten käypien arvojen määrittäminen

Arvopapereiden käyvät arvot ovat tilinpäätöspäivän markkinanoteerauksen mukaisia. Mikäli tilinpäätöspäivän markkinanoteerausta ei ole saatavissa, niin arvopapereiden käyvät arvot ovat viimeisimmän osavuositarkastuksen / vahvistuksen mukaisia. Muutoin arvopapereiden käypänä arvona on käytetty hankintahintaa tai sitä alemmaa todennäköistä luovutushintaa, kuten esimerkiksi substanssiin pohjautuvaa arvoa.

Kiinteistöosakkeiden osalta asuinhuoneistot arvioidaan kauppa-arvomenetelmän ja tuottoarvomenetelmän perusteella. Toimisto- ja liiketilat arvioidaan ensisijaisesti tuottoarvomenetelmän perusteella, jonka lisäksi käyvän arvon määrittelyssä punnitaan arvoa kauppa-arvo- ja kustannusarvomenetelmän perusteella. Käypien arvojen muutoksia seurataan vuosittain tehtävillä arvioinneilla.

Lainasaamisten, talletusten ja jälleenvakuutustalletesaamisten käypänä arvona on käytetty nimellisarvoa. Mahdollisen luottotappiovaaran edellyttämä nimellisarvon alentaminen todennäköiseen arvoon on otettu huomioon.

Suunnitelman mukaiset poistot

Kuluvan omaisuuden hankintameno on aktivoitu ja se kirjataan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi. Poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Poistosuunnitelman mukaiset poistot on laskettu hankintahinnasta käyttäen seuraavia arvioituja taloudellisia käyttöaikoja:

Kiinteistöt	4 %:n menojäännöspoisto
Rakennusten tekniset laitteet	25 %:n menojäännöspoisto
IT-ohjelmistot	5-10 v
Autot	25 %:n menojäännöspoisto
Kalusto	25 %:n menojäännöspoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	5-10 v

Keskeneräisten projektien poistot aloitetaan vasta kun hankinta on käyttöön otettu.

Henkilökunnan eläketurva

Henkilökunnan eläketurva on järjestetty lakisääteisellä TyEL-vakuutuksella. Eläkevakuutusmaksut on kirjattu tuloslaskelmaan.

Vertailukelpoisuus

Tilikaudesta 2017 alkaen rahoitusmarkkinavälineiden korkotason vaihtelusta aiheutuvia ja muita tilapäisiä arvomuutoksia ei ole kirjattu. Muista syistä aiheutuneet arvonalennukset on kirjattu. Aikaisemmat vuoden eivät ole vertailukelpoisia näiden muutosten osalta.

Konsernitilinpäätös

Konserni käsittää emoyhtiön lisäksi kolme kiinteistöosakeyhtiötä ja neljä asunto-osakeyhtiötä.

Konsernitilinpäätös on laadittu emoyhtiön ja tytäryhtiöiden tuloslaskelmien ja taseiden yhdistelminä. Keskinäiset saamiset ja velat sekä tuotot ja kulut on eliminoitu. Keskinäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmää käyttäen. Syntynyt konserniaktiiva on kohdistettu kiinteistöyhtiöiden omaisuuteen.

Emoyhtiössä tehdyt kiinteistötytäryhtiöosakkeisiin kohdistuvat arvonorotukset on konsernitilinpäätöksessä kohdistettu kiinteistöyhtiöiden omaisuuteen.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (käyvin arvoin)

Tunnusluku lasketaan sijoituslajeittain ja sijoitusten yhteismäärälle ottaen huomioon kauden aikana tapahtuneet kassavirrat. Kauden tuotto lasketaan ns. mukautettua Dietz:in kaavaa (aika- ja rahapainotettua kaavaa) käyttäen niin, että sitoutunut pääoma lasketaan lisäämällä kauden alun markkina-arvoon kauden aikaiset kassavirrat painotettuna sillä suhteellisella osuudella koko kauden pituudesta, joka on jäljellä tapahtumapäivästä tai tapahtumakuukauden puolivälistä kauden loppuun.

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan tilinpäätöksen tunnusluvut lasketaan noudattaen Sosiaali- ja terveysministeriön ja Finanssivalvonnan voimassa olevia määräyksiä ja ohjeita.

Vakuutusmaksutulo = vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta. Vakuutusmaksutulosta on vähennetty jakojärjestelmämaksut. (Vakuutusmaksutulo sisältää ensivakuutuksen ja saadun jälleenvakuutuksen vakuutusmaksutulon, josta on vähennetty luottotappiot.)

Maksetut korvaukset = tilivuoden aikana maksetut korvaussuoritukset riippumatta vahingon sattumisvuodesta + korvaustoiminnasta aiheutuneet liikekulut poistoinen. Maksetuista korvauksista on vähennetty jakojärjestelmäkorkvaukset.

Vakuutusmaksutuotot =

- + vakuutusmaksutulo
- jälleenvakuuttajien osuus
- ± vakuutusmaksuvastuun muutos
- ± jälleenvakuuttajien osuus.

(Vakuutusmaksutuotot lasketaan tuloslaskelmakaavan mukaan. Vakuutusmaksuvastuu on se osa vakuutusmaksutulosta, jota vastaava riski kohdistuu tilivuoden jälkeiseen aikaan.)

Korvauskulut =

- + maksetut korvaukset
- jälleenvakuuttajien osuus
- ± korvausvastuun muutos
- ± jälleenvakuuttajien osuus.

(Korvauskulut lasketaan tuloslaskelmakaavan mukaan. Korvausvastuu sisältää sekä tunnetuista että tuntemattomista sattuneista vahingoista vielä maksamatta olevat erät ja niiden selvittelystä aiheutuvat kulut.)

Vahinkosuhte prosentteina =

$$\frac{\text{korvauskulut}}{\text{vakuutusmaksutuotot}} \times 100.$$

(Vahinkosuhte prosentteina lasketaan omalla vastuulla olevasta liikkeestä, eli jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen, vrt. vakuutusmaksutuotot ja korvauskulut.)

Vahinkosuhte ilman perustekorkokulua prosentteina =

$$\frac{\text{korvauskulut ilman perustekorkokulua}}{\text{vakuutusmaksutuotot}} \times 100.$$

(Vahinkosuhte ilman perustekorkokulua prosentteina lasketaan omalla vastuulla olevasta liikkeestä, eli jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen, vrt. vakuutusmaksutuotot ja korvauskulut.)

Liikekulut =

- + vakuutusten hankinnan, hoidon ja hallinnon kulut
- annetun jälleenvakuutuksen palkkiot

(Korvaustoiminnasta aiheutuneet kulut sisältyvät maksettuihin korvauksiin ja sijoitustoiminnasta aiheutuneet kulut sisältyvät sijoitustoiminnan kuluihin. Henki- ja eläkevakuutuslaitosten hankinnasta aiheutuneet kulut sisältyvät muihin kuluihin. Liikekuluihin, korvaustoiminnan kuluihin, sijoitustoiminnan kuluihin ja muihin kuluihin sisältyvät liikekulujen lisäksi myös poistot.)

Liikekulusuhde prosentteina =

$$\frac{\text{liikekulut}}{\text{vakuutusmaksutuotot}} \times 100.$$

Yhdistetty kulusuhde prosentteina = vahinkosuhte + liikekulusuhde.

Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua prosentteina = vahinkosuhte ilman perustekorkokulua + liikekulusuhde.

Liikevoitto tai -tappio = voitto tai tappio ennen tasoitusmäärän muutosta, satunnaisia eriä, tilinpäätössiirtoja ja veroja. (Ks. tulosanalyysi.)

Tulosanalyysi

Vakuutusmaksutuotot	XX
Korvauskulut	XX
Liikekulut	XX
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut	XX
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	XX
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonkorotukset, niiden oikaisut ja arvon muutokset	XX
Muut tuotot ja kulut	XX
Liikevoitto tai -tappio	XX
Tasoitusmäärän muutos	XX

Voitto tai tappio ennen satunnaisia eriä	XX
Satunnaiset tuotot	XX
Satunnaiset kulut	XX
Voitto tai tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	XX
Tilinpäätössiirrot	XX
Tuloverot ja muut välittömät verot	XX
Vähemmistöosuudet	XX
Tilikauden voitto tai tappio	XX.

Liikevaihto =

- + vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta
- + sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa
- + muut tuotot.

Liikevoittoprosentti = (liikevoitto / liikevaihto) × 100.

Kokonaistulos =

- ± liikevoitto tai -tappio
- ± taseen ulkopuolisten arvostuserojen, käyvän arvon rahaston ja arvonkorotusrahaston muutos

Kokonaispääoman tuotto ilman sijoitussidonnaista vakuutusta prosentteina (käyvin arvoin) =

- ± liikevoitto tai -tappio
  - + korkokulut ja muut rahoituskulut
  - + perustekorkokulu
  - ± arvonkorotusrahastoon/ käyvän arvon rahastoon kirjattu arvonkorotus/peruutus
  - ± sijoitusten arvostuserojen muutos
- x 100
- + taseen loppusumma
  - sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuovelka
  - ± sijoitusten arvostuserot

Perustekorkokululla tarkoitetaan diskontatun korvausvastuun purkautumisen vaikutusta yhtiön korvauskuluun sen diskontatessa pääomamuotoiset eläkkeet ja mahdolliset muut vakuutustekniset erät.

Tunnusluvun jakaja lasketaan tilikauden ja edellisen tilikauden taseen mukaisten arvojen keskiarvona.

HALLITUS JA TILINTARKASTAJAT 1.1.–31.12.2018

HALLITUS

Puheenjohtaja

Eloranta Jarkko, puheenjohtaja, Helsinki

Varapuheenjohtaja

Sundström Jari, toimitusjohtaja, Helsinki

Muut hallituksen jäsenet

Eklund Jari, yhtiöryhmän johtaja, Espoo

Lahermaa Anja, varatuomari, Helsinki

Mattila Jukka, talousjohtaja, Helsinki

Ruuskanen Olli-Pekka, tutkimusjohtaja, Helsinki

Venho Heikki, OTK, Helsinki

TILINTARKASTAJAT

KPMG Oy Ab,

päävastuullinen tilintarkastaja Nummi Timo, KHT

HALLINTONEUVOSTO (Yhtiökokouksesta 22.5.2018 lähtien)

Puheenjohtaja

Malinen Jorma, puheenjohtaja, Espoo

Varapuheenjohtaja

Moisander Erkki, pääjohtaja, Helsinki

Jäsenet

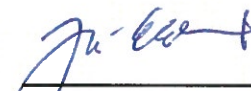
Alapartanen Jyrki, sektorijohtaja, Järvenpää
Bondas Kenneth, liittosihteeri, Mustasaari
Halla-aho Sanni, aluetoimitsija, Tampere
Huutola Matti, hallituksen varapuheenjohtaja, Espoo
Kohmo Minna, toimitusjohtaja, Espoo
Koikkalainen Mikko, järjestö- ja kunnallissihteeri, Helsinki
Lehikoinen Heidi, järjestöpäällikkö, Vantaa
Luomanmäki Salla, toiminnanjohtaja, Helsinki
Malinen Hilikka, henkilöstöjohtaja, Espoo
Martikainen Minna, taluspäällikkö, Espoo
Nykänen Heikki, talousjohtaja, Oulu
Paavola Silja, puheenjohtaja, Helsinki
Piirainen Marko, puheenjohtaja, Porvoo
Puro Perttu, toimitusjohtaja, Espoo
Puura Heli, II varapuheenjohtaja, Helsinki
Pöyhönen Simo, toiminnanjohtaja, Vantaa
Raunela Tommi, aluepäällikkö, Pori
Salmi Pekka, toimitusjohtaja, Tampere
Soini Pekka, järjestöpäällikkö, Espoo
Tarhio Antti, myyntipäällikkö, Ylöjärvi
Tilvis Leila, työsuojelutarkastaja, Tampere
Vanhala Petri, puheenjohtaja, Helsinki
Veirto Harri, sopimusala-asiamies, Tampere
Vierikko Reeta, korvauskäsittelijä, Tampere
Väntti Sauli, puheenjohtaja, Lempäälä
Wallin Ville, hallintopäällikkö, Helsinki

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitus

Helsingissä 27. päivänä maaliskuuta 2019

_____
Jarkko Eloranta

_____
Jari Sundström

_____
Jari Eklund

_____
Anja Lahermaa

_____
Jukka Mattila

_____
Olli-Pekka Ruuskanen

_____
Katja Syvärinen

_____
Ville Raunio
Toimitusjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Tampereella 10. päivänä huhtikuuta 2019

KPMG Oy Ab
Tilintarkastusyhteisö

_____
Timo Nummi
KHT